

EESTI KESKKOOLI- JA GÜMNAASIUMI- NOORSOO AJAKIRI

SISU:	<i>Rain Rebas:</i>	AASTAKAIGU LÖPPVAOL
	<i>Roopi Hallimäe:</i>	PÄEV
	<i>Maila Kask:</i>	EMA
	<i>Dalter Mõttus:</i>	KASIKÄES
	<i>Tarmo Kard:</i>	KEVADKUU UUS
	<i>Hela Rannalee:</i>	ÕHTU RANNAL
	<i>Tover Selmet:</i>	MEIE KOOLIDE AJAKIRJAD
	<i>Stella Kiiwet:</i>	KALAPÜÜK
	<i>Ellen Vasemägi:</i>	VARAKEVADEL
	<i>Elm Ainola:</i>	KEVADE TEINE PALE
	<i>Stanovitš:</i>	PÄÄSUKESTE LEND
	<i>Heino Kuulman:</i>	ALGUS. TÄRKAMINE
	<i>Värdi Austa:</i>	EKSAMITE AEGU
	<i>Leo Kerge:</i>	VAIKNE KORTER
	<i>Ilmar Talve:</i>	SAKSA KEELE TUND
	<i>Johannes Aavik:</i>	KEELEHARRASTAJAILE
	<i>Kalju Ahven:</i>	AEDNIKU KIRI SOBRAL
	<i>Andres Juhani poeg:</i>	ETTEPANEKUID KOOLIKORRA UUENDAMISEKS
	<i>Ulo Kõnnap:</i>	MINU TÖÖTUBA
	<i>Voldemar Kana:</i>	SIIDIUSSI KASVANDUS

MÖTTETERI. RAHVUSVAHELISE KIRJAVAHETUSE BÜROO NAITUS.
KUMMALISED KAASTÖÖD. UJUMISEST JA UPPUJA PÄASTMISEST.
PEAMURDMIST.

Nr. 35

Mai 1939

ed/0.
J. Brändmann

Piiratud arvul — ainult ettetellimisel

on võimalik saada

„Tuleviku Radade“
aastakäike 1938/39

Aastakäigud — 200 lk. illustreeritud teksti on
nagusas ja hinnalises köites. Hind Kr. 10.—

„Tuleviku Radade“ 1938/39 aastak. on Eesti
keskkooli- ja gümnaasiuminoorsoo käesoleva
õppeaasta elu ja vaimsete avalduste peegel

TULEVIKU RAJAD

EESTI KESKKOOLI- JA GUMNAASIUMINOORSOO AJAKIRI

Nr. 35

12. mai 1939

IV aastak.

S 5197 sf 4473

Robert-Rain REBAS
„Tuleviku Radade“ toimetaja
1938/39

Aastakäigu lõppvaol

TULEVIKU RAJAD on taas rikastunud ühe aastakäigu võrra. See aasta tahtis juba alguses erineda teistest, asudes niihästi välisele kui ka sisulisele reformile. **UUTELE RADADELE**, nii nimetasime seda sügisel.

Need uued rajad on nüüd avaldanud ka oma mõju, ja arvestades eelmisi aastaid, peaks nüüd ajakiri olema muutunud – **tundmatuse** ni, nagu seda ütles üks kaastöölisi-koolidirectoreid.

See soodus hinnang muidugi ei vabasta „Tuleviku Radu“ veel puudustest. Tööd on edaspidisekski küllalt. Ja järgmist aastakäiku tuleks alata jälle uute soovide ja uute püüetega. Nii jõuame vahest ideaalsete „Tuleviku Radadeni“.

Käesolev aasta oli töörohke katsetusteaasta. Paljude alade ja paljude küsimustega tuli esmakordselt katsetada. See muidugi ei jätnud avaldamata ka oma mõju. 100% positiivseid töötulemusi peaksid aga jääma ihaldatavaks tulevikulootusteks.

Ajakirja sisulise külje kujundamisel on tahetud anda alati parimat, vahest paremat isegi, kui see võimalik on olnud käepärast oleva materjali arvel. Ja häid töökäsi ning abistajad on jätkunud. Neile tänu!

Läheme suvepuhkusele lootuses, et sügise saabudes jälle ajakirja kaudu võime üksteisele anda käe.

RAIN REBAS

P Ä E V

ILE oli, kui tulid, ja läed-
ki juba.

Mul palvuses risti käed;
nagu tempel on vaikne mu tuba.

ÕND ennet mul kaasa tõid
oma süles.

Sind mööda unustet teid
su lahkudes tänama tulen.

LLES oli, kui kuulsin vist ju
su samme.

Veel vaikib selle suu,
kes tuleb homme.

OORUB hardalt ja kurvalt
pilve puna.

Astub varju mu väsinud virb
päik'se kustununa.

ILE oli, kui tulid, ja läed-
ki juba.

Mul palvuses risti käed;
nagu tempel on vaikne mu tuba.

Maila Kask

Ambla kodumajanduskeskk.

Emä

ÜÜD avan akna ja vaatan Sulle silmi. Tean, et Sa näed mind ja tunnen Su lähedalolu,

kuigi ma ei saa iialgi enam näha Sind. Tunnen veelgi Su õrna käe silitusi; aeg ei ole suutnud mätta mälestusi. Aga ma ei usu, ei, ma ei suuda uskuda seda, mu Jumal, ma tean, sa oled siin, oled igal pool ja vaatad mind oma pehme pilguga, mis on nagu taevas mu üle.

Midagi hüüab ja kutsub sääl kaugete sinimetsade taga — see on kevade võimas akord, emake. Sa tead, kuidas armastan kevadet, nagu Sinagi armastasid kord. Armastan seda puhasst sinitaevast, noort rohtu põldudel ja iga puhkevat pungakest. Need on minu sõbrad pääle Sinu.

Kevad on taas, nagu oli viie aasta eest, kui õunapuud ja kirsid olid üleni valged ja roosad, õrnad nagu Sinu armastus minu vastu. Metsaveerde oli laotatud vaip lõhnavast kevadlillist. Mu väikesed käed ei jõudnud neid korjata nii palju, kui oleksin tahtnud tuua neid Sinule, mu emake. Tahtsin nii väga, et oleksid rõõmus, naerataksid kordki kas-või hetke läbi kurva pilgu. Aga sa olid kurb, olid tõsine. Mu väikest lapsesüdant täitis kohutav hirm ja kauge eelaimus millestki võõrast ja külmast, mida ei näe, ent mis siiski on olemas ja mida võib tunda. Nagu oleks kellegi kare ja külm käsi puudutanud mind ja tõstnud välja lapsea muretult mängumaalt.

Emake, Sa olid nii haige, et ei tundnud mind enam, kui viimast korda Sulle salaja lilli tõin. Nad, need teised, suured inimesed, ei lubanud mind Sinu juure, ent ma tundsin, et mul on õigus igal ajal olla Sinu juures, emake kallis! Igatsesin nii väga Sult hellitavaid sõnu, aga Sa lamasid vaikselt. Külvasin sind üle lilledega ja läksin tasa tagasi oma mänguajjade juure. Aga ma ei saanud mängida. Ma ei saanud joosta ega naerda. Keegi võõras oli minuga ja minu juures; ma ei näinud teda, ainult tundsin, et ta oli. See oli kaunil kevadpäeval, kui õhk oli täis kaugete metsade lõhnu ning lillede uimastavat aroomi, kuid selle päeva noodis värises kurb viis — see oli kellahelin, mis kõlas sinule, mu emake...

Kummardusin üle Su muldse süngi ja nutsin, nutsin pisaraid, tahtsin veenda end, et näen vaid kurba und, aga lilledest kuhjatud kalm rääkis liiga selgelt valusat tõde. Päike tõusis endiselt ja linnud siristasid nii rõõmsalt, nagu oleks maailm vaid täis õnne, ent mina olin kaotanud armsaima inimese, keda ei suuda asendada ükski ega keegi siin maailmas. Nüüd on sellest möödunud viis aastat.

Korjan ikka lillesületäisi ja toon neid Sinule. Ma ei saa iialgi nende eest vastutasuks naeratust Sinult, aga ma tean, et Sa rõõmustud neist. Sul on külm sääl sügaval muldsete seinte vahel, aga kevad ja päike armastavad Sind ega lase külmetada Sinu õrna hinge. Ja ma tunnen kevade helinait Sinu hellitust, kuulen kaugelt Sinu häält ja näen Su silmi. Ma tunnen, et Sinu armastus on jäänud minuga kevadesse.

Emadepäeval, kui kõik lapsed kinnitavad emä rinda esimesi kevadlilli emä hoolitsuste tähistamiseks, toon ka Sinule lilli. Ma ei suuda mõelda, et peaksin sel päeval olema Sinust kaugel.

Mu sõbrad, kas te olete kunagi mõelnud, mida tähendab teile ema? Kas ta olete mõelnud, milliseks kujuneks teie elu, kui teil ei ole enam hellitavat, armastavat kätt? Oo, see on valusaim ja kurvim traagika maailmas — kaotada lapsena oma ema!

Maila Kask

VALTER MÖTTUS

Käsikäes

ON õnnelik meil hämar õhtuviiv,
mil kulgeme kui rändlev räästapaar
teed üksindusse. Ainult laulab liiv
me jalge all ja kumab taevakaar,
kus pilveke kui kauge kõrvesaar.

ON peitunud su käeke minu peos
ja sõrmedes kui kõneleb su hing.
On kummaliselt köitnud tundeseos,
et õnn on nii... nii ainult saadav, ning
veel kusagil kui ootaks langev ling.

OO sosiskluisis valendavad puud,
järv läigatab kui hall ning lihvit paas.
Näen ligidal, nii ligidal su suud
täis kevadvärskust... Haarav on ekstaas
ja kiljatus su killuneb kui klaas!

MU embusest sul vallub nõtkes piht,
ah, minuteid – ah, aeg kui kiirelt kaob!
Mil ihalusel saavutatud siht,
kui verelöök ja süda noorust taob;
ning lõhnavalt öö läbi okste vaob.

TARMO KARD

Kevadkuu uus

*On päevad kui hiiglased pikad
ja päikesest helkjad ja rikkad
ses puhkenud kevadkuus.*

*Taas päike on avanud salved,
ta paotab ja hirmutab talve,
et tulla võiks õitseng uus.*

*Veel talvraske pääga käid ringi
kui pureks sind kannatus mingi,
ja süda kui rinnust kist.*

*Veel ikka kui oleksid hanged,
su mõtted on puised ja kanged,
ei märkagi puhkemist.*

*Siis rõõm viib su raamatu tagant,
et oleksid uljas ja vaba
ja tormaks su mõttelend.*

*Hing sunnib sind sirguma hüppeks,
et pöörduksid looduserüppe,
sääli uuesti lelaksid end.*

HELA RANNALEE

Õhtu rannal

*Rand liivane ja meri valges vahus:
on rohkelt rõõmu, huljaid hõikeid siin.
Ja üle kõige päik'se punav viin.
Kuid nüüd see rand on oma ürgses rahus.*

*Ma pargi serval seisan liivajahus,
taas mõte mu kui hüplev baleriin.
Ja süüski hinges ahistav on piin,
surm – puusepp juba kirstulaudu tahus!*

*On õhtu nüüd ja meri vait, ei koha.
Tumm vaikus raugelt lasub üle liiva,
ja lahkuks ma, kuid nukrus lõigand tiivad.*

*Siis vesi äkki ärkab, kostab oha
ja üksik tuuleiil kui saadik merelt
mul õhtul supelrannas ütleb tere.*

Meie koolide ajakirjad

TUNG trükitud sõnas oma mõtete avaldamiseks on meie koolinoorsoole vana ja tuntud. Sõna „trükitud“ tähendas muidugi varemadel aegadel „opalografeeritud, šapirografeeritud“ jne. kirja. Niisugused väljaanded on tuntud meie Vabariigi algaastaist, millisest ajast alates võime ka kõnelda Eesti koolide ajakirjadest. Kõik see, mis oli varem, kuulus kahtlemata teise valdkonda: kas oli ajakiri täiesti mõttevaeseks tsenseeritud või oli ilmumine jällegi salajane, n.-ü. „põranda all“. Viimastel väljaannetel tuli siiski täita võrdlemisi suurt ja tähtsat ülesannet enne iseseisvumist — nimelt õhutada rahvuslikku tunnet ja üksmeelsust õppurnoorsoo hulgas.

Kuid tihti peale need ajakirjad olid ka lihtsalt kirjutatud. See töö oli muidugi eriti raske, arvestades seda, et iga üksikut eksemplari algusest lõpuni käsitsi kirjutada. Kuid jatkus vaimustust ja tahtet niisugusegi töö jaoks.

Kui nüüd siirduda koolinoorsoo-ajakirjade vaatlemisele viisteist, kümmekond aastat tagasi, siis suurem osa neist on „käsitsi paljundatud“. Ka see on aeganõudev ja vaevarikas töö. Tavaliselt niisuguste õpilasajakirjade toimetajad nägid väliselt pigem mustatöölistena kui „tegelinskitena“ ja „häradena“ ning „preilidena“ nagu praegu. Ja peab ütleva — iga vaevaga teenitud leib on magus! — need ajakirjad olid sisult tihti peale palju viljakamad kui need, mida praegu, enamuses kõik trükitud, loeme oma koolide ajakirjaks. Vaimustust, tõelist tungi ja tahtet ühiseks ürituseks hoovub neist vaevaga meisterdatud, sageli isegi poolmääritud lehekülgedest. Muidugi on ka eksikäike, püüdeid siia ja sinna — ultramodernsesse ja antiik-vanaaegsesse. Peamiselt küll esimesi püüdeid (uenduslik keel, modernsete kirjandusvoolude taotlemine), kuid ärgem unustagem, et need olid ikkagi püüded! Nüüdis-ajakirju lähemalt silmitsedes, hakkab silma, et on tahtud kõigepealt midagi teha, aga revolutsioonivaimu, murranguvaimu, uute alade avastamise vaimu, jah, isegi nooruslikku tuld on vähe. Mingi nähtamatu passiivsuse vari läbib kõiki neid võrdlemisi heades oludes väljaantud trükitooteid ja see sunnib järeldama, et meie koolide ajakirjade alal on veel palju teha, et need üritused tõesti suudaksid täita oma ülesannet: olla noortele esimesiks kirjanduslikeks tiibadeharjutamise kohtadeks, et hiljem oleks võimalik ette võtta suuremaid lende.

On äärmiselt laiapiriline, katsuda üldistada neid vigu ja puudusi, mis esinevad nimetatud ajakirjades; need puudused on ennekõike välised, trükitehnilised saamatused ja oskamatused tuhandeis piasjus; siis sisulisi rappajooksmisi — kõige mitmekesisemais vale suundades. Oleks vale arvata, et need vead on ette toodud süüdistamiseks. Ei, õpe-

tamiseks, kasvatamiseks on need mõeldud. Ajakirja toimetamine on tänapäeval niivõrd raske ja suurt spetsialiseerumist nõudev kunst, et kuidagi ei saa vilumatult ja tihti alles kogemusteta koolinoorukilt nõuda ei teadmida. Kuid selleks just ongi mõeldud käesolev artikkel, et juhtida tähelepanu puudustele, märkides muidugi ära ka häid külgi, ja et hiljem see tuleks kindlaks kasuks meie õpilasväljaannetele. Tuleb pidada silmas, et iga trükitoode on tänapäeval juba majanduslikult niivõrd kulukas, et see ka milleski kohustab! Kohustab nimelt tööd võtma äärmise tõsiduse, hoole ja püüdlikkusega, püüdes arvestada isegi ettejuhtuvaid-tulevaid peenusi, milledest mõningaid tahab kriipsutada alla alljärgneva ülevaade.

Toimetusel on võimalik olnud hankida kolmeteistkümne kooli käesoleval õppeaastal ilmunud ajakirju. Need on: „Iil“, „Miilang“, „TTG“, „RJK“, „Sütik“, „Ajatar“, „Mõttelend“, „Tunglakandjad“, „Rada“, „Realist“, „Videvik“, „Lumen“ ja „Eos“.

Juba need nimed üksi annavad teatava ülevaate — kadunud on igatahes liigabstraktsed, luulelised ja üldiselt paljutarvitatud nimed. Võib mainida teatavat kainust, asjalikkust, leidlikkust isegi selle nimederea juures. Kui siia juure arvata veel mõningate koolide ajakirjade nimed, mis vaadeldavasse koosseisu ei kuulu („Sulesädemed“, „Poiste hääl“ ja „Iloli“), võib järeldada, et sel alal meie ajakirjade juures kõik on enam-vähem korras. Halvemad ja vähema väärtusega on muidugi nimed, mis on seotud kooli nime tähtedega („RIK“ ja „TTG“), hästi-valitud nimedena tunduvad „Iil“, „Miilang“ ja „Iloli“. Teiste nimedega võib olla üldjoontes rahul.

Asudes üksikasjalisele vaatlemisele, selgub, et „Iili“ (Tartu 1. gümnaasiumi õpilaskonna ajakiri) on ilmunud käesoleval aastal kaks numbrit. Formaati on võrdlemisi väike, kuid ajakirja väljastus on selle eest paljulubav ja näitab, et ajakirja illustreerimine selles koolis on heades kätes.

Esimeses numbris äratab kohe tähelepanu dir. V. Neggõ tulihingeline ja siiras „Noored!“

On hea, kui koolidirektor nii hästi ja otsekoheselt oma õpilastele oskab ütelda trükitud sõna kaudu. See ahvatleb ka noori järeletegemisele.

Proosapaladest sisuliselt on tugevaim Imant Rebase „Kolm kändu“. Luuletustest on elamusrohke sama autori „Ärkamine“ ja I—t „Kevadest sügisesse“.

Ajakirja illustreerimise külje eest on hästi ja tunnustamisväärse osavusega hoolitsenud M. Port. Fotode parema nähtavuse esiletoomiseks on kasutatud isegi kaks lehekülge kriitpaberit. Kulukas, kuid illustreerimise-

nilisel alal tänuväärt ja püüdlikkust ülesnäitav üritus.

Number sisaldab artikleid võrdlemisi mitmelt alalt, nii turismi: „Külaskäik lõuna-naabri juure“, muusika-ajalugu: „Beethoven ja ta looming“, tehnikat: „Elektrivalgustus tänapäeval“, kirjandust ja koolikroonikat. Peale selle on veel küllalt kaalukas ilukirjanduslik osa. Karikatuurid ja teised illustatsioonid on kõik õnnestunud.

Puuduseks võiks lugeda trükitehnilisi pisi-asju, kriipsukeste ja punktide tarvitamist pealkirjade järel, samuti kirjutuste pealkirjad on valitud liiga tagasihoidlikust ja tähelepandamatust tähematerjalist. Üldiselt siiski: üks parimaid numbreid vaadeldavas sarjas.

Teine number sama ajakirja algab õpilaskonna vanema E. K a k k o kirjutusega: „Sangarite mälestuseks“. Dir. V. N e g g o on jällegi muude ülesannete vahelt mahti leidnud, kirjutades oma poistele memuaarilise loo „Vabadusrist“, kus huvitavalt sügaval ideelisel alusel avaldab muljeid ajast, mil ta ise veel oli Ajutise Valitsuse Saaremaa komissar.

Imant R e b a s e kooli kirjandivõistlustel auhinnatud „Valge öö“ on tugev kirjutus lehema Maasiku haigusevõitlusest. Kirjutada loomadest nii tugevalt — psühholoogiliselt, see nõuab ennekõike vastavat nägemisosaavust, siis alles head aine- ja olustikutundmist.

Luuletustest on tugevaim I. K. „Talveöös“. Illustratsiooniline külg on vähemalt sama tugev kui eelmises nr-is. Vead ja puudused on ka samad. Ainult „kriipsukestekultuur“ on muutunud veidi nõrgemaks.

Tuletades meele sissejuhatuses avaldatud arvamust, paelub katkend sama ajakirja toimetaja artiklist: „Mõtteid õpilaste isetegevusest“.

„Jälgides meie õpilaskonna isetegevust paari möödunud aasta jooksul, peab nentima ilmset muudatust, ja kahjuks languse suunas. Osalt see on tingitud üldiselt olukorra muutumisest õppetegevuses, kuid ei maksa õppetöö üliküllust ega ajapuudust liiga kurta.

Isetegevuse lonkamises on süüdi üldine loidus. Referaatõhtut peab lugema haruldaselt õnnestunuks, kui referaadile koguneb 25 õpilast, kuid pahatilti tuleb ainult paar asjahuvilist. See on seletatav õpilaste vaimsete huvide mõõnaajaga. Tänapäeva mentaliteedile on vastuvõetavam dünaamiline võistlussport, mis kasvatab küll kehaliselt, aga viib vaimu ühetoonilisuse ummikusse ja võib produtseerida ka ülesportimise tagajärjel vaimselt ja kehaliselt väsinud indiviide, kuigi mõõduka spordi suur eluline väärtus on igati selge.“

Halb lugu ja kehv atestatsioon igatahes tänapäevanoorsoole! Kas siis tõesti kuidagi ei suudeta paralleelselt füüsiliste võimistega arendada ka vaimseid huve? Kui olukord noorsoo huvipindades sel alal lähemas tulevikus ei muutu, siis läheneme vaimsele ja ühtlasi ka füüsilisele katastroofile, sest keha ilma hästiarenenud vaimse tasemetaga on nagu hea vedur, mis pimesi, olles ilma juhita, jookseb kuristikku.

„Miilang“ (H. Treffneri gümn. õpilaskonna ajakiri) jätab väliselt samuti väga hea mulje, olgugi et sisulises osas leidub mõningaid puudusi, mille ilme on võrdlemisi raske.

R. EKELUND

Natüürmort

Nimelt ajakirja kroonika-osa on liiga tugev; selleks on pühendatud isegi juhtartikkel. Tundub, et hea ilukirjanduslik töö peaks siiski igas kooliajakirjas olema aukohal, kuna viimast on võimalik ka nägusamalt esitada, miline olukord omakorda tõstab üldist väljenedamist.

See kroonikategemise vaim avaldub ka pildimaterjali valikus: kaheksateist klišeed on pühendatud ülesvõtetele klasside koosseisudest, õppenõukogu piltidest jne. Ülejäänud illustatsiooniline osa on võrdlematult tugevam nimetatud piltidest. Nii väärivad mainimist V. Malini „Vestlus“, H. Aso „Hobustel“ ja Ü. Tedre „Vanemuine“. Kolm viimast on avaldatud ka „Tuleviku Radades“.

Ilukirjanduslik osa üldlähilõikelt on võrdlemisi hea, kasutades lühijutukesi, mille paigutamine, nn. „murdmine“ aga jätab tunduvalt soovida. Peab ütlemä, et lühikeste asjade hea paigutamine on tunduvalt raskem pikkade omast. Silmapaistvalt ilusalt ja hea ideega on murtud siiski „Miilangu“ esilehekülg.

Proosakirjandusest on tugevaimad O. Kruusi „Kainimadal“, L. Nõgese „Sügisspliin“, R. Sepa „Uhe tee“, H. Malini „Sõpradega jõel“ ja H. Kuulmani „Kas tuleb?“

Artiklitest väärib tähelepanu I. Kleini „Leedu Sahara“ ja A. Piibu „Lühilaine amatöörism“. Viimase autori asjatundlikku tööd peaks tuntama ka „Tuleviku Radades“ ilmunud vastava artikli kaudu.

„TTG“ (Tartu 2. gümn. häälekandja) on üks vanimaid koolide ajakirju üldse. Nimelt pidas ajakiri käesoleval õppeaastal kümnenda ilmumisaasta juubelit; sellest ilmumisaastast on ajakiri kaheksa aastat ilmunud trükitusena.

Mis „TTG-d“ veel eraldab teiste koolide ajakirjadest, on sagedane ilmumisaeg. Käesoleval õppeaastal on ilmunud neli numbrit ja sellele loodetavasti tuleb veel lisa. Ajakirja välimus on ilus ja korrektne, paber hea, otse luksuslik isegi ühe tütarlastegümnaasiumi ajakirja kohta.

Minnes üle sisu hindamisele, ei saa ütelda komplimente. Näib, et jällegi on tõsi, mida ütleb „TTG“ peatoimetaja Kustas Raud aastakäikude üldülevaates:

„Ei maksa arvata, et esimesed aastakäigud olid sisult nõrgemad hilisemast. See oleks eksitus. Nood ajad olid üldse palju aaterikamad ja õpilaste isetegevus oli kõigiti praegusest intensiivsem, mis ei jätnud oma mõju avaldamata ka „TTG-sse“. Ei saa ometi sedagi salata, et esialgses vaimustushoos puudenes ajakirja mõndagi naiivset ja kergekaalulist, kuid ülekaal oli siiski tisedal ja väärtuslikul materjalil. Mis tähelepanu and ja allakriipsutatust vääriv esimestest aastakäikudest, on see, et oli hoogu, oli huvi ja armastust asja vastu, et oli julgust, elu, otsimistungi ja särtsu, mis viimastel aastatel kuidagi nagu kipuks raugema „TTG“ veerudel ja kogu õpilaste isetegevuses.“

„TTG“ on otse silmapaistvalt kronikaalne ajakiri. Ainuüksi ajakirja sellele ajaloolisele ülevaatele on pühendatud kahekümne neljast leheküljest kümme. Kui lisada siia juure samas numbris avaldatud veel kuus kroonika-lehekülge pluss kaks sissejuhatavate artiklite lehekülge, jääb kõige muu jaoks ruumi üle veel ainult kuus külge. Sellele on mahutatud ka mõned (vilistlastel) luuletused ja üksainus poolik proosapala. Vähe.

Parem pole lugu ka palju ülejäänud kolme numbriga. Öige suurt tähelepanu, arvestamata ajakirja tiraaži ja huvipinna ning sündmuse tähtsust, on pühendatud avaliku elu tegelaste juubelitele. Nii on ühes numbris toodud juubelikirjutusi Aino Kalda, Jaan Tõnissoni ja Juhan Simmi kohta. Samas numbris siiski ilukirjanduslik osa on juhuslikult ka valituim tavalisest.

Ajakirja viimases numbris on jällegi kolm juubelit: President K. Pätsi, Miina Härma ja Artur Adsoni omad.

Kas on kooliajakirja ülesanne üldse niusuguste suurte üldiselt nii-kui-nii käsiteldavate juubelite tähistamine?

„TTG-l“ on üks suur väärtus: ta on osanud vilistlasi siduda sama ajakirja kaudu kooliga. Ükski teine kooliajakiri Eestis ei näi oskavat seda ülesannet nii hästi täita. Sellest on ka tingitud, et hakkab silma palju vilistlaste kirjutusi, nende tähtpäevade tähistamisi jne.

Ilukirjanduslikku osa sõeludes hakkab silma, et tütarlastel on vastuvaidlemata kalduvus muinasjuttude kirjutamisele. Nii on Lea Sae „Illikese kevadpüha laupäev“, Vaike Sarali „Vaade maailma“ ja tulevikuradalastelegi tuntud Tamara Kudeviita „Helli tõde“ muinasjutud. Veidi elevust ajakirja tardanud olekusse ja ühetoonilisusse loob vesteline „Kokkutantsud“. Tehnilistele asjadele üle minnes hakkab silma, et luuletuste juures autorite nimed puuduvad, küll on aga toodud ära kuupäevad, millal luuletus on kirjutatud.

Viimase numbriga sisulises osas on leitud tore idee: teha kindlaks, kuipalju üht või teist nime kannavad õpilased koolis. Ülekaalukaimad nimedest on Aino (esineb 34 korda), Linda, Hilja, Virve, Silvia, Heljo ja Leida. Tähelepanuväärne idee.

Samas numbris on ka väärtusliku sisuga keelenurk.

„RIK“ (Tallinna Riikliku kolledži kultuuriringi väljaanne).

Selle ajakirja esimese numbriga pole ütelda midagi head. Võib-olla on see tingitud sellest, et õpilaste isetegevus selles koolis on veel noor, võib-olla peituvad põhjused mujal. On ilmne, et toimetus on tahtnud anda mis võimalik, töö aga on kukkunud välja kuidagi poolik ja väliselt ilmetki pealiskaudsusesse kalduv.

Suur osa stüüst langeb siin trükikoja arvele, kes noortele toimetajatele on teinud tööd, mille eest tänapäeva trükitöö-kultuuri nõuete seisukohalt vastav asutus tuleks sulgeda; kuid ka ajakirja sisuline osa, mis ometi ripub õpilastest, ei rahulda kuidagi heatahtlikemagi kriitika seisukohalt.

Sisulises osas on teistest kirjutustest paremad Endel Kase „Mu kauneimad hetked“ ja arvestamata sisulist ühekülgust ja ilmet liialdamist spordi kasuks Ed. Tümpsi „Riik, sport ja ühiskond“.

Teine on aga lugu „RIK“ kevadnumbriga, mis saadeti „T. R.“ toimetusele alles käesoleva artikli trükivalmis olles. Välimus on soolide (uus trükikoda!) ja sisulises osas ning paigutuses on ka hulk edusamm tehtud.

Avaldatud on kooli võistluskirjanditist: Harry Tomingase „Tuisus“ (2. auhind), Magda Muulmanni „Talveunelm“ (3. auhind) ja Ella Kana „Tõus mäkke“ (ergutusauhind). Samas numbris on ka huvitav ülevaade m a j a d e loomisest ja tegevusest Riiklikus kolledžis. Ed. Tümpsi eelmises nr-is avaldatud artiklile on vastanud tabavalt Endel Kask.

„RIK“ teise numbriga üldmuljet on võimatu võrrelda esimesega. See toimetajate edusamm vääriv kahtlemata kiitust.

„Sütik“ (E. Lenderi gümn. õpilasaajakiri). Jälle tütarlapselik muinasjuttude kirjutamine.

J. L. „Õnnelikude saar“, Vilma Loo „Jäähaldja unistus“ ja Ilse Lehiste „Kunagi“!

Välimus on päris ilus. Luuletustest on tugevamad Ilse Lehiste omad. Väga sobiv tundub olevat luuletus „Saateks“.

Artiklitest väärivad tähelepanu Maia Sinbergi „Millega tegeleb eelmine lend?“, Helga Vrageri „Saksa noorsoost ja selle huvialadest“ ja Ester Sonini „Kohvilaua vestlus Soomest“. Viimane, siiski rohkem vestelise laadiga, on varustatud meeldiva soomepärase illustatsiooniga.

Tundub, et esimene number on tugevam teisest. Kirjutuste ja luuletuste paigutamisel on (nagu peagu kõigi teiste ajakirjadegi juures) kümme väikest puudust, aga üks suur v o o r u s: ajakirjas on palju v a b a r u u m i. See jätab hea mulje, sest midagi ei mõju lugejale väsitavamalt, kui tähtähelt trükiridadega täidetud ja täiskilutud leheküljed. Sellest pahest on aga „Sütik“ igal juhul vaba.

Mõlemas numbris leidub kirjutusi spordist, viimases isegi ingliskeelne „Yellow Leaves“. Kaanejoonis kujutab lahtilöödud raamatut, millel asub tuli. Ajakirja nime all asub eestipärane ornament.

„A j a t a r“ (Paide gümn. õpilasaajakiri) jätab väliselt võrdlemisi keskpärase mulje.

Ka's „TTG” toimetajat: talitusejuht Viktor Käpa ja peatoimetaja Kustas Raud

Sissejuhatavaks artikliks on Toivo Säase „Kehaline kasvatus“, kus autor arvab, et kehakasvatus ja sport annavad meie riigile väärikaid kodanikke.

Edasi juhtub selle ajakirjaga õnnetus: võrdlemisi tagasihoidlikusse illustratiivsesse raami on paigutatud kuuteistkümne lehekülje juures kuus reisikirjeldust! Nii võtavad need kirjutused („Narva kindlused“, „Saaremaa“, „Toila“, „Viljandist Valka“, „Õo Vokal“ ja „Kundasse“) peagu kogu ajakirja oma alla, andmata ruumi millelegi muule.

See sisuline ühekülgus on kindlasti suur puudus, olgugi et need reisikirjeldused on üldiselt võrdlemisi loetavalt paberile pandud.

Võetagu sellest turismikohtade loetelust üldist eeskujut, et ei kaldutaks liigsesse teatava ala või aine kirjeldamisel.

„Mõtteleid“ (Väike-Maarja ühisgümnaasiumi ajakiri) on välimuselt ja sisult võrdlemisi mitmekesine.

Tubli lugu on Arnold Saariku „Koolipoiss töötab“, kus toredata lihtsusega seletatakse ära, et ka koolipoisil sobib suviti töötada, kui mitte mujal, siis kas- või õlivabrikus. Kahjuks need kogemused, mida sellest tööst saadakse, kunagi ei tule. Sama autori luuletused on võrdlemisi head.

Proosapaladest väärib veel tähelepanu Heiki Laasi „Kuupäevad märknikus“. Illustratsioonid on õnnestunud, paigutus võrdlemisi keskpärane (s. t. üldiste puudustega). Ballastiks, millest igal juhul parem oleks vabaneda, on liiga suur „Mõistatuste nurk“.

Oleks üldse hea, kui see ajude gümnaastika jääks puht-vastavasisuliste väljaannete teha. Kooliajakirjal on teisi ja tähtsamaidki ülesandeid lahendada!

„Tunglakandjad“ (Rakvere gümnaasiumi õpilaskonna ajakiri) on võrdlemisi keskpärase välimuse juures sisult kaunis mitmekesine ajakiri.

Dir. Henno Jännes avasõnas soovib ajakirjas näha sektorit õpilaste isetegevuses. Seda „Tunglakandjad“ ka näib üldjoontes suutvat ja tahtvatki olla.

Artiklitest on mõned võrdlemisi tugevad. Nii Mihkel Saksa „Soomes tõe iseloomust“, „Meie ja kultuur“, Ants Sepa „Minu reisust Leetu“ ja Elmerice Lille „Õpilane, teater ja kino“. Luuletustest on parimad ja meeldiva lihtsusega kirjutatud Meinhard Laasi omad.

Pilte on võrdlemisi palju, nende paigutus jätab mõnes kohas õige tugevasti soovida. Numbril peale on kirjutatud „Hõimutöö number“, kuid sisust pole kuidagi, välja arvatud üks artikkel, midagi avastada, mis mingisuguses seoses võiks olla hõimutööga.

Erinurgad (mõistatused ja male) on jällegi natuke liiga tugevad ja tavalise, aastaid kümme ja kakskümmend tagasi ilmunud keskpärase jutuajakirja „saba“ kõrvalmaitsega.

„Rada“ (Tartu kolledži õpilaskonna ajakiri).

„Rada“ on tituleeritud õieti „albumiks“. Misugune on aga tavalises elus albumi ja ajakirja vahe, seda on tõepoolest raske fikseerida. Tundub siiski, et „Rada“ annab väga hästi välja tavalise kooliajakirja mõõdu.

Kooli 20. a. juubeli puhul on pikemas ülevaates käsitletud kooli tekkimislugu, arengumist ja saavutusi. Lisatud on palju pilte õpetajaist ja õpilasist.

Sisuline osa on üldiselt võrdlemisi tugev. Vilistlastest kirjanik Enn Kippel on kirjutanud „Meie vana „Videvik““.

Proosapaladest on omapäraseima sisuga Jüri Oja „Vanaisa viimne suvi“, kus kirjutatakse taadist, kes juba varakult hakkas mõtlema pärast surma vajaminevaile tarbeile. Käsitletud on ka võrdlemisi mahukas osas õpilaste isetegevust koolis ja teadusliku artiklina võetud vaatluse alla „Vastuolusid Fr. Nietzche elus ja filosoofias“.

Mis ajakirja väärtust sisuliselt palju tõstavad, need on Hugo Laatri ja Värdi Austa head luuletused (tõesti head luuletust leiab meie kooliajakirjadest vähem kui harva!). Viimase autori „Eksamite aegu“ ilmub ka käesolevas „Tuleviku Radades“.

„Raja“ väline ilme on võrdlemisi korralik, olgugi et illustratiivne külg on puudulik.

Üldjoontes võib selle kooliajakirjaga olla rahul.

„Realist“ (Tallinna 2. gümnaasiumi ajakiri).

„Realistist“ hoovab vastu juba alguses midagi „eripärast“. Teatud väliseks järjekindluseks võib juba kohe nimetada seda, et illustreerimiseks on kasutatud ainult linoole ja terve proosasisu on trükitud eranditult korpuskirjas.

On muidugi raske kindlaks teha, kas see iseenesest nii tarvilik ja hea välise järjekindluse saavutus on juhuslikkuse ja olude vili või tõepoolest idee. Viimasel juhul, arvestamata jällegi primitiivsuse kalduvaid paigutamismeetodeid ja kuulutuste „illustreerimiseks“ asetamist teksti (seda pahet kooliajakirjadel küll harrastada ei maksaks!), on siiski midagi kätte saadud välise ilme ühtlustamise alal.

Sisult pikimaks palaks on Ilmar Miki veri „Ronda maksim“. Autoril näib tõepoolest võimeid olevat kirjutamiseks, millise hea omaduse veelgi heatahtlikuma fikseerimise juures aga sugugi ei maksaks arvata, et jutukesega on kõik korras. Kohati hästinähtud psühholoogilise teksti vahelt hõljub vastu mingisugust blaseerumisvaimu ja stiil ning väljendusviis kannatavad taoteldavagi suhtes teatava flegmaatilise all. See „liigest ülevõimusest“ tingitud kirjutamise pahe näib kogu ajakirjale, ka teiste autorite töödele, olevat omane.

Parim ja psühholoogiliselt läbimõelduim proosapala on Arvo Asti „Esimene küsimus“. Kahju ainult, et see detailides leidlik lugu on viidud võrdlemisi võikalt mõjuvale lõpule.

N. N—i „Nädal“ on terava sule ja fantaasiga kirjutatud följeton. Stiilist näib tundvat tühte varemmainitud autoritest. Või on siin jälle korra läbi löönud ajakirja „üldine vaim“? Sellest vaimusugulusest oleks ju kohutavalt kasu, kui suunad oleksid õiged. Kahjuks näib aga, et autorid, tingitud veel muidugi üldisest noorusest ja alaealisusest, üldiselt kirjanduslikes otsinguis on läinud valesuunas.

„Videvik“ (Tallinna tü. 4. gümna. ajakiri) on ainuke vaadeldavaist, mis on paljundatud käsitsi. See vaevanõudev paljundamisviis on ajakirja väljumise suhtes siiski võrdlemisi tänamatu. Siit ja sealt paistab vastu hõredaid ning poolikuid trükiridu ja illustreerimiseid kui niisuguseid ei saa üldse, tehnilistest põhjustest tingituna, üldise mõõdupuuga hinnata.

Kogu rõhk tuleb järelikult asetada sisulisele küljele. Kuid ka sealt pole võtta midagi head.

Pärast sissejuhatavat „ergutamist“ toimetaja A. Vareselt tuleb järgmine vähenõudliku pealkirjaga lugu — „Esimene koolipäev“.

See teema on kooliajakirja jaoks algselt liiga kulunud ja meenutab rohkem algkooliõpilase kirjandit kui midagi niisugust, millele oleks õigusi avalikkuse ette pääsuks. Lugu iseenesest on siiski võrdlemisi kena ja stummaatse lihtsusega paberile pandud.

Ka teised pealkirjad jätavad teatava „mulje“: „Mispärast eelistan linnaelu maaelule?“ „Jõululaupäeval“, „Seenel“ ja „Miks Laine K. ei saanud õppimises edasi?“ Luuletustest on A. Luige sonett „Vabanemine“ õnnestunud ja samalt autorilt võib loota tulevikuski häid luuletusi. Muidugi on oma osa pühendatud spordile, kroonikale ja ristsõnadele.

Kaas on tekstilehtede külge kinnitatud viljase paelaga (varematal aastatel oli siid) ja „kodukäsitööna“, nagu see on, arvestamata muidugi üldist taset ja konkurentsivõime puudumist, võib ütelda, et on hea, kui ühel koolil on niisugune ajakiri.

Häbi muidugi neile koolidele, kus palju paremate majanduslike tingimuste ja võimaluste juures ei suudeta üldse välja anda kooliajakirja!

„Lumen“ (Tallinna Prantsuse lütseumi ajakiri) kuulub juba väliselt ilmet ja paigutamiskvaliteedilt eriklassi.

Kui jälgida varasemate aastate saavutusi, siis peab nentima, et praegune toimetatus on ajakirja viinud suurte sammudega edasi. Piltide asetatus on ilus ja enam-vähem otstarbekohane, proosatekstid algavad järjekindlalt esimese sõnaga versaalis ja nimed on toodud välja selgelt (autoritel ees- ja pärisnimi, mille moodus igasuguste teiste kombinatsioonide ees on kahtlemata eelistatav), märkides ühtlasi ära autori kuuluvuse klassi. Väliselt soovida jätab see, et artiklite pealkirjade suurusekraadide suhtes ei valitse normaalne olukord. Nii on juhtartikli pealkiri „Prantsuse vaim ja meie“ toodud mitu-mitu kraadi väiksemana kui võrdlemisi ebatähtsad „Kevad“, „Kalapäev“, „Suusapäevad“, „Kosjasõit“, „Kiusatus“ ja „Kool“.

Sisulises osas on tehtud mõningaid järeleandmisi, et ka nooremale oleks võimalik saavutada „trükimustaga ristimist“. Seda on tehtud aga paraja valikusõela läbi, nii et praegusel kujul tuleb see „Lumenile“ ainult kasuks.

Paul Aarne „Viis aastat“ on sissejuhatusenagi eeskuulilik ja kaugel suurtest sõnadest. Arpad A r d e r'i „Prantsuse vaim ja meie“ on väga hea ja päevakohane artikkel lütseumiõpilastele, selle artikli idee on: harrastada rohkem prantsuse keelt ja kultuuri! See omaaegne „Noor-Eesti“ poolt viljeldud idee väärrib mainitud kirjutuse põhjal ka tänapäeval tähelepanu.

Humoreskidest on õnnestunuim Stella Kii veti „Kalapäev“.

Edasi järgneb kirjutusi kooli suusapäevadest, statistilisi andmeid kooli suhtes, kaks prantsuskeelset kirjutust ja kroonika-osa.

Haruldase värskestega ja ajakirja-reporteri ideevärskestega avastatud ideena on avaldatud kooli õppejõudude pildid ajast, millal nad veel ise olid õpilased. See omast kohast haruldane ja väliseltki ühivõitav piltidegalerii paelub silmanähtavalt.

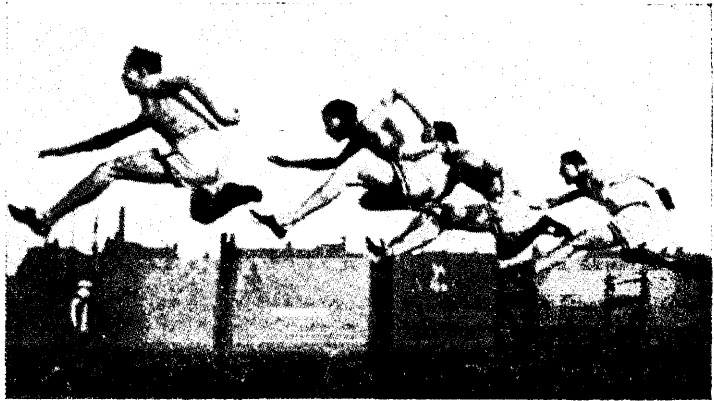
On näha, et „Lumeni“ toimetatus on seisnud oma suure ülesande kõrgusel: „Lumen“ on praegu paremaid ja sisuliselt ning väliselt mitmekesisemaid ja ideevärskemaid kooliajakirju üldse.

„Eos“ (Gustav Adolphi gümna. õppurajakiri).

Kaks hüpet...

*Suvels vahetame suusad
naelkingade vastu!*

See viimasena vaadeldav kooliajakiri ütlatab jällegi omast kohast. Progümnaasiumiõpilaste tööna (gümnaasiumiõpilased on ajakirja väljaandva kultuuriringiga opositsioonis) on „Eos“ küllaltki hinnatav niihästi lihtse ja soliidse välise ilme kui ka võrdlemisi tugeva sisulise osa poolest.

Väliselt kujult (formaat ja jälle korpuskiri) läheneb „Eos“ „Realistile“. Sisult on aga mõlemad ajakirjad tunduvalt erinevad.

H. Jürmani „Päev Varssavis“ on võrdlemisi hästikirjutatud reisilugu. V. Tohver „Eetika uutest alustest“, samuti H. Männiku „Spetsialiseerumisest, eriti teadustes“ on mõlemad tugeva sisulise küljega artiklid. Kroonika-osa on võrdlemisi tugev, illustratsioonid tagasihoidlikud, kuid hästi valitud ja kaas omaparaselt, siin juba äärmise tagasihoidlikkuse maitse seisukohalt kaunistatud.

Progümnaasiumiõpilaste tööna on „Eos“ küllaltki tähelepanev ja hinnatav kooliajakirjade peres.

*

Lõpetanud ülevaate, ei tahaks kuidagi, et keegi ennast mõnestki puuduse esiletoomisest riivatud võiks tunda. Kooliajakiri on katsetuste ajakiri — siit saame kogemusi ja kasulikke õpiseid edaspidiseks. Kuid just kat-

setused kuuluvad tugeva kontrolli alla, et hoida ära väärsuundi.

Raske oleks muidugi hinnata üldises järjekorras meie koolide ajakirju; ühed evivad nii-, teised teissuguseid voorusi, kuid alatine ja üldläbilõõnud pahe näib olevat pealiskaudne ja täiesti läbimõtlematu väline vorm. Ainult „Lumen“ näib siin olevat teatavas osas erand.

Tundub, et sisulise osa kvalifitseerimisega tulevad toimetajad enam-vähem toime (oleneb muidugi oludest ja õpilaste üldisest kirjutamisoskusest koolis), kuid nn. trükitehniljne toimetaja puudub täiesti. Sellest pahest ülesaamiseks oleks soovitatav koolide ajakirjade toimetajail pöörduda üldajakirjade toimetajate poole nõu ja abi saamiseks. Võib loota, et sellest ülesandest ei ütle ükski toimetaja ära. See aga omakorda tuleks suureks kasuks koolide ajakirjade välisele ilmele.

Ja mitte unustada: trükitud sõna kohustab! Kohustab ülesannet võtma teatava tõsiduse ja põhjalikkusega.

Siis vahest saame tuleval aastal hinnata koolinoorsoo saavutusi ajakirjade alal hoopis avarama moodsuuga.

Selleks edu!

Tover Selmet

Kalapüük

KOGU suvituskoht kannatas kalastamisaania all. Kes mitte otseselt, see vähemalt kaudselt. Perekonnapead kadusid juba päikese tõusu ajal kodust, sest nad teadsid, et kaladel on kombeks sel ajal einestada. Perekonna võsud ja võsukesed eelistasid aga magada ja rahuldusid sellega, et nad kalade lõunaote ajaks jõe ääre jõudsid. Selle eest viibisid nad seal, õngeritv peos, terve päeva, tulles vaevalt koju lõunale. Vaesed mammad aga käisid kogu päeva piinatud nägudega ringi, sest nad muretsesid nii üliväga oma „maimukeste“ pärast, ja jooksid mitu kord päevas jõe ääre vaatama, kas keegi neist mitte uppunud pole.

Ka meie perekonnas leidus säärase haiguse haletsemisväärseid ohvreid. Esimene oli kohe minu paar aastat noorem õde. Igal hommikul enne kodust lahkumist toonitas ta emale, et see lõuna eest ei muretseks. Kaladest jätkuvat. Tema jutu järgi „headest kohtadest“ ja õngitsemise kergusest pidanuks ta koju tooma kilode kaupa ahvenaid ja hauge. Kuid imelikul kombel leiti tema kilupangest ainult paar viidikat ja särjepoega. Oma ebaõnne seletas ta sellega, et kalastajaid ja „muidu õngitsejaid“ olla säärase piskese jõekese kohta liiga palju: kalad saavat ju kord otsa. Ta armetu saak rändas harilikult veski kassile. Kuid see ei võtnud vaevaks neid nuusutadagi, sest mu õde polnud kaugeltki ainuke, kes kassi armuandidega austas.

Järgmine ohver oli minu 4-aastane vend. See tuli ühel hommikul minu juure, puuoks ja tükk nõõri peos, ning palus, et ma talle ka õnge meisterdaksin. Mängisin siis lahket õde ja täitsin tema palve. Ainult kõvera puuksa asemel võtsin korralikuma ridva. Konksums panin otsa kõverakskeeratud nõõpnõela. Vend oli üllirõõmus. Aga kui ma arvasin, et sellega on ühtlasi tema tagasihoidlikud soovid rahuldatud, siis eksisin. Ma pidin ta jõe ääre viima ja vaatama, kuidas ta kalu

püüab, chk ema käsu järgi: valvama, et ta vette ei kukuks.

Viisin ta siis teiste juure jõe ääre. Seal oli õngitsemine (mitte kalapüüdmine) täies hoos. Vahetpidamata tõmmati õng välja, pandi uus leivaraasuke otsa (vihmaussid olid sel põuasel ajal liiga haruldased) ja visati uuesti sisse. Kalu, õigemini kalakesi oli üsna rohkesti sööda ümber „laveerimas“. Kuid nad olid kõik nii hästi vanemate poolt välja õpetatud, et nad otse mustakunstniku osavusega leiva konksu ümber ära näksisid. Nähtavasti eelistasid nad vedelas olekus ümbrust gaasilisele.

Õngitsejad märkasid varsti, et neil ei „vea“, ja piilusid vargsi minu poole. Naeratasin pilkavalt: „Pole ka ime säärase õngitsemise juures. Te ei tõmba ju õigel ajal õnge välja! Ja leivaraasuke on teil ka liiga suur!“ Mulle vastati kohe mitmest kohast korraga: „Katsu ise. Ja siis alles õpeta meid, kes me juba terve nädal seda ametit harrastame. Veame kas või kihla, et sinulgi paremini ei lähe kui meil.“ Naeratasin nii üleolevalt kui veel vähegi sain. See valas nagu õli tulle. „Veame kihla jah! Olen kindel, et sa tunni aja jooksul ainustki kala kinni ei püüa!“ — „Ohoo! Palun väga. Kas te tõesti arvate, et ma nii vilets olen, et mõnda viidikatki kätte ei saa.“ — „Veame siis kihla!“ — „Oota, oota ikka veel. Andke mulle pisut mõtlemisega, siis vastan lõplikult.“

Teised pöörasid näod uuesti kalda poole; mulle aga näis, et nad nagu pisut muigasid. Arvasid vist, et ma juba kartma lõin. Hakkasin siis seda õngitsemise protseduuri täpsemalt jälgima. Veendusin, et see polegi nii keeruline kunst. Viie-minutilise uurimise järele julgusin teatada oma nõusolekust.

Keegi laenas mulle oma õnge. Koha võisin oma soovi järgi valida. Käisin tükk aega jõe äärt mööda edasi-tagasi. Ei teadnud ju, missugust kohta eelista-

tuimaks pidada. Lõpuks valisin sellise, kus põhi paistis ja kalad näha olid.

Asetusin kalda servale istuma, tunnistajad kaares minu taga. Õng oli mu kõrval maas. Palusin sööta. Selle eest oli ka muretsetud. Mulle ulatati tükk leiba, tükk saia ja üks kilukarp mullaga. Ma küsisin siis, et kas muld on kalade õrritamiseks ja ligitõmbamiseks. Mulle vastati suure uhkusega, et seal olevat peidus üks vihmauss.

Panin leivakuulikese otsa ja katsusin õnge sisse pista. Aga see polnud nii kerge toiming. Seal meenus mulle, et mõned viskavad õnge vette ka üle pea. Katsusin siis sedamoodi. Esimesel korral sattusin ise õnge otsa, teisel korral üks juuresolejaist; kolmandal aga maandus nõõriots õnnelikult keset jõge ja vajus aeglaselt põhja poole. Ainult kork jäi veepinnale õõtsuma.

Istusin siis ja vahtisin, kuidas kalad nagu karusselliga ümber sööda tiirlesid. Niipea kui üks neist leivaraasukest puudutas, tõmbasin õnge välja. Selle peale kuulsin kohe tagant naerukihinat. Seda ei võinud enam juhtuda. Otsustasin õnge välja tõmmata ainult siis, kui kala sööda suhu võtab. Aga kalad ei mõtelnudki seda teha. Nad ainult näksisid. Varsti oligi leib otsast kadunud. Panin siis uue. Kuid kui hoolas ma ka polnud, kala ma kätte ei saanud. Pool tundi oli juba möödas, aga õnn seisis ikka veel eemal ja naeris, mulle appi ta ei tulnud. Leivatükk hakkas juba lõppema.

Viimane lootus oli veel vihmauss. Urgitsesin sõrmega kilukarbis, kuni puutusin millegi libeda ja vingerdava vastu. Jälkus ahistas mu südant. Ussi pidin vististi tükkideks tegema. Vaatasin ahastava pilguga ringi. Kujutlesin juba, kuidas ussi neli neljandikku minu peopesal ringi vähkrevad ja vingerdavad, igauks ise suunas. Hirmus! Ulatasin õnge ja ussi kellelegi ja palusin, et see ussi otsa paneks: mina seda ei oskavat. Ise nautisin niikaua loodust: vaatlesin helesinist taevast, rohelist aasu, kollaseid põlde ja punaseid majakatuseid.

Kui mulle õng tagasi ulatati, viskasin sööda vette, ilma et ma sinna poole oleksin vaadanud. Tahapoole ei julgenud ka vaadata, seal piinles kolmveerand ussi.

Vihmaussil polnud ka suuremat edu (kui mitte selleks lugeda seda, et nad otsast rutem ära kadusid). Kas võinuta! Võtsin kokku terve oma olematu oskuse; ütlesin vahetpidamata eneses: „Ma saan ühe kala kätte! Ma saan ühe kala kätte!“ Aga ka Coué meetod ei aidanud.

Seal hüüdis äkki keegi: „Tund on läbi!“ Kõik jäid surmvaikseks ja vaatasid minu poole. Siis aga pääsesid nende keelepaelad lahti. Kõik rääkisid korraga. Nagu koolis kirjatöö ajal, kui õpetaja minutiks klassist lahkunud. Ainult mina vaikisin. Viimaks pöörasin neile selja ja õngitsesin näiliku südamerahuga edasi. Teised nagu vaikisid

M. TAEVERE

„Maastik“

pisut, aga siis jätkasid veel suurema hooga. Selle sumina ja kära hulgest püüdis mu kõrv kinni mõned laused, mis kõlasid umbes järgmiselt: „Mis sa enam püüad!“ — „Sa oled ju kihlveo kaotanud!“ — „Ega sa nüüdki ühtegi saa!“ — „Anna silmapilk mu õng siia!“ — „Näe, nüüd on vihane ka veel!“

See hakkas juba närvidele käima. Ütlesin lõpuks hästi valju häälega: „Mina siit jõe äärest enne ei lahku, kui mul kala otsas on.“ Pöördusin uuesti ümber ja kujutasin viiel järgneval minutil kreeka raidkuju. Veendunud, et midagi mulle ei mõju, hajusid teised laiali.

Istusin nüi veel tund aega. Muidugi tulemusteta. Vahetevahel tuli jälle keegi vaatama, kuidas mul ka „veab“. Aga pöördus varsti teiste juure tagasi. Sealt „teiste juurest“ oli kuulda energilist sosistamist, ja kui ma paar korda „kogemata“ sinnapoole juhtusin vaatama, siis nägin, et ka minu poole piiluti kaunis ohtralt.

Varsti märkasin, et leib oli otsas.

Panin õnge kalda servale (konks jäi muidugi vette) ja jooksin koju uut tükkki tooma. Kui ma umbes veerand tunni pärast tagasi jõudsin, nägin juba kaugelt, et kork oli vee all. Ega ometi... Kaugemale ei julgenud mõtelda.

Nii kui kalda ääre jõudsin, kahmasin ridva pihku ja tõmbasin suure hooga. Läbi õhu vihises suur kala, hulga suurem kui viidikas. Nojah! see polnud ju viidikas, vaid — vist ahven või haug või... (rohkem kala nimesid ei tulnud korruga meele.)

Läksin kala konksu otsast lahti päästma. Ise tahtsin juba teisi hüüda. Et kõik näeksid, et kalu oskan püüda. Esimese korraga kohe suur kala otsas.

Vaatasin oma „õnne“ tähelepanelikumalt. Ta näis mulle väga tuttava välimusega. Ja kui ma ta kätte võtsin, siis ta ei liigutanudki ennast. Tahtes kala üles tõsta, et viimast nuusutada, tundsin kanget soolast lõhna.

Mulle oli õnge otsa pandud soolatud heeringas.

Stella Kiivet

VARAKEVADEL

„Tere, Mäe Mari! Kust sina siis tuled,
et üle-pea-kaela porine oled?
Vanker on rummuni mudane, hobune vahus,
kas see veel õige inimese tegu või kohus!“

„Kuule, Kadri, mis sellest nüüd küsid,
istu siia ja vaata, et vankril veel püsid!
Tee nii põhjatu, rööpaid täis,
vanker kogu aja tee äärest teise käis.
Näe, tulen veskilt, mul vanamees haige,
ega ma muidu siis, Kadri, paike,
sellise teega hobust vaevaks
ja vankriga mööda auke kaevaks!“

„Ah vana on haige, mis tal siis viga?
Näe, meie tapsime üleile siga,
poole jättime endile, poole viisime turule;
tuleb ikka vaadata kevadisele kulule —
raha läheb palju, vaja üht ja teist.
Vanamees ütles küll, mis nüüd meist, —
aga poeg tahab saapaid, tütar kingi...
Ja ega siis keegi sull' ilma neid kingi.
Jah! Kevadine aeg, pea suvigi tuleb,
aga näe, mind vaest vahest „jooksik“ pureb,“
nii rääkis Kadri ja rätikut näppis
ning kompsu hoolega heintesse toppis
ja ütles siis naeratades vahele,
et tütar tahab minna mehele.

„Või mehele! Ei tea ka kellele?
Viimati Mõrasoo Mardile?
Heldeke, kes sul seal talus siis rassib
ja teid vanu veel niiviisi passib?
Näe, kui olid haigegi,
siis ikka küsis ja hoolitses; on hea nii...
Oh ime, oh heldeke, heldeke,
või läheb siis Mõrasoo Mardile?
Jah! Nõõh! Mine rutem veidike,
et varem jõuaksin pärale,
vanamees kodus vaatab ning ootab
ja õhtuks värsket sepikut loodab.“

„Ah vana haige!? No mis tal siis viga?
See haigus teeb üldse tänavu liiga!“

„Mis tal siis ikka, kevadised ilmad,
need ju, teadagi, niisked ja külmad!“
Rääkides Mari hobuse peatas
ja Kadri vankrist maha aitas.

M. TAEVERE

„Kasaritsa“

ELM AINOLA

Kevade teine päev

Me võime võtta kevadest
mis voogab, huilgab, tormab.
Kuid kõik see on ju tühi kest,
jäänd see, mis hinge koormab.

Kas saame tuulest kevadet
ja päiksest värsketindu?
Kõik vana voolab pärivett,
tusk nimetu jäänd rindu.

Kui aeg on tulnud kasvaks uus,
sul nagu kammits jalus.
Ja kuna teistel laulud suus,
sul igalt poolt on valus.

Kas sind ei haara uhkav rõõm
ja vetetõus, mis valdab?
Joo kevadest sa ükski sõõm,
jää seisma siinpool kaldal,

kus värskelt lõhnab mustav muld
ja lilled ammu õites.
Võid murest teha õitsetuld,
sest suvi tuleb sõites.

STANOVITŠ

Pääsukeste lend

Üle lauda lagund harja,
üle aida katuse —
Üle tallekeste karja,
üle mitme matuse,

lendleb lõhkisaba lind,
lõhkisaba, kiilasrind.

Alla orgu, orust mäele,
mäelt pilvi piirile —
Korraks püütav oleks käele,
taas ta istub müürile,

käristab kus kurgu põhjast,
köhu täidab sääsest kõhnast.

Kastab jalgu järve vette,
püüab niidul liblikat.
Leidnud linnaveere kätte,
narrib poisirüblikat,

sinilind, too lõhkisaba,
kiilasrind, kes murest vaba.

Heino Kuulman

H. Treffneri gümn.

Algus

Ju lumesulamise aegu hõõgub
mu südamesse arglik õnnevoog.

Seal paisub, pakitseb kui tuulehoog
ning heidab hinge ülekeevat rõõmu.

Nii naudin mõnuledes igat sõõmu,
uut tarmu särav päiksekiirgus toob.
Mu südame kui uueks, puhtaks loob
noor kevad, tulvil tundeküllast rõõmu.

Siin metsatukas peotäis valget vahtu
ja taamal mätlük-mustjas karjamaa.
Seal kilkab oja mööda kivirahnu

ja helgib õhtutaevas rõõsa verena.
Ei eha a'al ma koduõuelt lahku;
mus kohab, hõiskab kevad hiiglamerena.

Tärkamine

Ennäe! ju hiirekõrvul puude kroonid
ja rohi habras katab murupinda.
Hõrk lillesina täidab nurme rinda,
all võsastikus laulvad lindekoorid.

Ning veskijärve sinavselgel foonil
lõõb kala sillerdama vetepinna.
Ju tüürib mesilane põllurinnal,
põrr... põrr... ja peatub kullerkupu kroonil.

Soe päike naerdes avab pääsusilma.
Õhk täidet' vaigust, meest
ja kastepärlidest,
taas särab aas, kui tuhat tulist silma.

Just nagu hõbekeest
kuldnokkki puistab laululõnga villa.

Värdi Austa

Tartu kolledž

EKSAMITE AEGU

Las ulub ja vingub ning vihiseb tuul,
et keerutaks aknale rahet.

Las kisub ja raputab õiedki puult,
täna andestan talle need pahed.

Ema, aja see pääsu säält traatide päält
ja valva, et ta jälle ei tule!
Ma kardan kuulda ta kutsuvat häält,
mu akengi riidega sule.

Kui loodus mu silme ees kihab ja keeb,
siis kaua ma vastu ei pea.
Siis kevad mind jällegi väikeseks teeb
ja enese juure mind veab.

Kuid tänavu keeldun, olen sinule kõrk,
tahan töötada vara ja hilja.
Muidu ootab mind eksamil kollitav nõrk,
viib tühja mu külvatud vilja.

Jää üksinda, kevad, loodus elule loo!
Me noored ei sinule kuulu.
Sa tulles meile ju rõõmu ei too,
töörahugi minema tuuldub...

Vaikne korter

OTSISIN omale vaikset korterit. See toiming näis mulle kergemaist kergem — aga enam ma nii ei ütle.

Algasin muidugi sellega, et ostsin omale laupäevase „Postimehe“ ja hakkasin kuulutuste järele ühest tänavast teise siirduma. Esimene korter — „tuba kõigi mugavustega“ — asetses otse raekoja taga suures viiekordses majas, kolmandal korral. Vaatasin väga umbusklikult peagu püstloodis üles minevat kõikuvat treppi ning otsustasin peagu tagasi pöörduda. Siis aga võtsin südame rindu ja ronisin eluga riskides mööda treppi üles, misjuures poole tee pealt kaks korda alla kukusin. Jõudes üles, leidsin vastava korteri ukse pealt sildi:

„Olen esimesel korral proua Biedermeieri juures.“

Ronisin siis alla tagasi ja koputasin proua Biedermeieri uksele. Umbes veerand tunni pärast kostus sõna „sisse“.

Avasin õige ettevaatlikult ukse — ja see oli minu õnneks, et avasin selle ettevaatlikult, sest mulle tormas lõrisesedes vastu kümme-kond toakoera. Üle nende lõrina käis kõrge hääl: „Keda te otsite!“

Vaatasin abiotsivalt ringi, ning silmates nurgas vanaaegse grammofoni toru, hõikasin, kasutades seda häälekõvendajana, üle koerte kisa: „Proua Tiiskanti!“

Sain vastuseks, et proua Tiiskant on läinud viiendale korrale proua Soosääre juure, misjärel uks mu nina ees kinni löödi.

Pärast seda, kui olin oma kuue hõlma ukse vahelt lahti päästnud, hakkasin uuesti üles ronima. Pooletunnise töö järele seisin üleni higisena proua Soosääre ukse taga. Sealt teatati mulle, et proua Tiiskant on all pesuköögis.

Hakkasin jälle alla minema, milline toiming läks mul korda nelja või viie sekundi jooksul. Alla jõudsin pea ees ning kaks sõrme olid murtud. Noh, proua Tiiskant pidi juba oma korteris

olema, igatahes pesuköögis teda ei olnud.

Surusin hambad risti ja hakkasin kolmandat korda üles ronima. Seekord oli proua Tiiskant tõesti oma korteris. Kui olin avaldanud oma soovi, näitas ta mulle tuba „kõigi mugavustega“, kui mugavusteks võib nimetada lõhkist ahju, lage peakohal ja kärbselintilaes. Ainukesteks mööbliesemeteks oli kesk-aegne laud ja vana viiul nurgas.

Seda tuba ma muidugi ei võtnud.

Järgmises kohas pistis helistamise peale umbes viieaastane poisiklutt pea ukse vahelt välja ja jooksis siis kohkunud näoga tuppa tagasi. Kuulsin läbi poolavatud ukse, kuidas ta kellelegi midagi õhinal seletas. Vähe aja pärast avas keegi tüsedavõitu daam ukse ja ütles: „Ärge tülitage meid ometi iga päev! Et see viimne kord oleks!“ Siis pistis mulle pihku suure võileiva ja tõmbas ukse mu nina ees kinni.

Viskasin oma võileiva väljas vahtivale näljase näoga koerale ja trööstisin ennast sellega, et sel proual oli vähemalt hea ja õilis süda.

Kolmandas kohas oli kaunis lahke perenaine ning kortergi oli esimesega võrreldes suurepärane. Mööbliks oli voodi, laud, toolid, aken, kapp ja voodi najal püsti seisev riidevarn.

Pärast pikka kauplemist jõudsin kokkuleppele: üürisin toa 30 krooni eest kuus. Kui küsisin, kas tuba ka vaikne on, vastas perenaine käsi kokku lüües: „Vaiksemat korterit on kogu linnas raske leida! Uskuge mind, noorhärä! Lõpuks teatas ta veel, et tal raadiot pole ning tütar klaverit ei harjuta.

Järgmisel päeval tõin kahes käsi-kohvris kohale oma napivõitu varandusenatukese ning hakkasin korterit sisustama. Seejuures avastasin, et üks laua jalg on teisest 10 sentimeetri võrra lühem. Selle alla asetasin suurima hoolega tasakaalu säilitamiseks teose, mis kandis pealkirja: „Kuidas sisustan ja möbleerin korralikult oma korteri?“

Leidsin toal nii mõnegi puuduse, mida ma varem polnud märganud. Et ühel seinal puudus tapet ja riidekapil lagi, see oli väike asi, aga enam tuska tekitas juba see, et toa lagi laskis vihma läbi, ning et voodi vanaduse tõttu magamiseks peagu kõlbmatu oli. Lohutust pakkus ainult see, et tuba pidi täiesti vaikne olema. Lõpuks lõin veel ühel toolil põhja alt ning asetasin puuduva aknaruudu asemele. Siis võisin fiakata rahulikult töötama.

kokku,“ „palju seda siis on! Kolm-neli korda nädalas paar tundi päevas... seda on ju nii vähe...“

Andsin alla ja läksin kurvalt oma tuppa.

Õösel kuulus kõrvaltoas kole mürts, mis mu voodist välja viskas. Kui selle üle aru pärsin, selgus, et naaber naise eest pagedes kapi otsa oli roninud ja selle ümber ajanud.

Järgmisel hommikul algas alles kära: ülemisel korral peksti lapsi, vasakul

V. MALIN

„Vestlus“

Vaevalt olin aga umbes pool tundi kirjutanud, kui mu peakohal kole mürrin ja kärin algas, kuhu sekka vahetevahel inimese kisa kostus.

Tormasin perenaise juure ja püüdsin talle väriseva häälega selgeks teha, et minu teades piinakambrid ja ratta peale tõmbamised Euroopast ammu on kadunud!

Kui ta aru sai, millest ma rääkisin, muigas ta andestavalt ja ütles:

„Ah see... seal ainult pritsimeeste orkester harjutab mõnikord natuke...“

„Aga see korter pidi ju päris vaikne olema,“ julgesin mina mainida.

„Taevas hoidku!“ löi perenaine käsi

tülitses naaber naisega, perenaise poeg (mitte tütar) harjutas klaverit, keldrikorral töötas vorstivabrik...

Kui perenaisele seda kurtsin, muutus ta vihaseks ja ütles: „No küll olete teie aga üks nõudlik inimene! Ei jaksa seda paari tundi päevas kannatada. Kui teile sees ei meeldi, siis võite nüüd suvel soojade ilmadega ka aias või puukuuris kirjutada. Tõstke laud sinna ja...“

Noh, praegu kirjutan puukuuris, ning otsin ühtlasi uut korterit. Aga hästi vaikne peab ta olema. Ehk teate Teie mulle mõnda juhataja?

Leo Kerge

Saksa keele tund

Singelpuuri eragümnaasiumis

SELETUSEKS: Katkendis on esitatud saksa keele tunni kirjeldus Singelpuuri eragümnaasiumis pärast teist vene revolutsiooni. Katkendi peategelane Vassili Skawinsky – saksastunud poolakas – on Vene-Türgi sõjas raskesti põrutada saanud ja selle tagajärjel mälu kaotanud. Ta mälu pole täielikult kadunud, vaid ta kannatab ajutiselt mälunõrgenemise all.

KOMMEN Sie her, und erzählen sie...“ ütleb Skawinsky ühel päeval saksa keele tunni lõpu poole Vassiljevskile. Keegi hüüab tagant pingist: „Bitte hinaus!“ ja klobinal üle kivipõranda minnes summutab ta kõneleva õpetaja hääle täiesti.

Et Vassiljevski jälle, nagu harilikult, tundi vastata ei tea, seda aga üles ei tunnista, arvab Skawinsky, et poisid ei tea, mis on üles antud. Seepärast küsib ta teiselt poisilt: „Was hatten sie für heute zu lernen, Karu?“

Poisid kõik vaatavad Karu poole, kas midagi on jälle tulemas, sest Karu on igavene vembumees — ja näevad, et see tõesti nii ongi. Karu upitab enese aeglaselt üles ja ütleb siis sulaselges eesti keele: „Mitte midagi.“

Kõik turtsuvad, sest vastus on seda naljakam, et saksa keele tunnis on keelatud eesti keelt rääkida.

„Kuidas, mis te ütlesite?“ läheb Skawinsky ka ise korraga eesti keelele üle, mis tema juures on suurima ärrituse tundemärgiks.

„Aga üks silmapilk. Ma kohe vaatan!“ tuleb ta korraga otsusele. Ta tirib oma põuetaskust suure katkenud kaante ja katkiste nurkadega raamatu, sorib selles, uurib, kuid nähtavasti ei leia midagi, mis tõendaks, mis ta meile on üles andnud.

„Jälle ei ole ma märkinud?“ pomiseb ta enese ette ja küsib siis uuesti Karult: „Ärge valetage?“

„Ei valeta, Teie ise ütlesite meile eile, et meie olevat juba hulga klassikursust läbi võtnud ja nüüd võime pidada väikese puhkuse!“ seletab Karu ladusalt ja nii tõsise näoga, et Skawinsky paistab seda uskuma jäävatki.

„Kas ma siis eile tõesti nii rääkisin?“ küsib ta teistelt, saab aga vastuseks: „Jah, rääkisite küll!“

Skawinsky on vapustatud oma mälu kaotusest, ta hoiab kahe käega pead, nagu tahaks

ta oma sõredat aju jälle tihedaks pressida. Nii kõnnib ta akna poole. Aknalaua juures jääb ta seisma, toetub sellele ja unustab nähtavasti, et ta üldse klassis on. Lakkaamatult hoiab ta pead käte vahel ja pomiseb enda ette: „Oh, du dummer Kopf, oh, du dummer Kopf!“

Ja ühtlasi näevad õpilased ka, kuidas üks pisar teise järele kaob vana Skawinsky hallisegasesse habemesse. Benjamin Skawinsky nutab.

Aga mis siis sellest on, kui üks sakslane nutab? Klass vähemalt suures enamuses loeb Skawinskyt sakslaseks, ehkki ta seda otsest ei ole.

Jaan Kailas, kes seda kõike on jälginud, tunneb korraga kaasa sellele murtud mehele ja taipab ühtlasi, kui suur on õieti rahvuslik viha eestlaste ja sakslaste vahel, mis juba lapsest saadik eestlase alateadvuses kummitab. Ja Jaan Kailasel on tõesti kahju sellest rähmasilmsest poolakast, sest ta on siiski samasugune inimene nagu teisedki.

Tund lõpeb, poisid tormavad välja. Jaan Kailas ei saa oma asju nii ruttu kokku, ja juhtub, et enne kui ta märkab, on ta Skawinskyga ühes tühjas klassis. Kaugelt kostab veel kojuminejate jalgade klobin kivipõrandal.

Kui nüüd Jaan Kailas tahab ukse juure minna, peab ta mööduma Skawinskyst.

Skawinsky hoiab ikka veel pead käte vahel ja pomiseb: „Mein armer Kopf, mein armer Kopf!“ Alatasaa voolavad pisarad silmist.

Skawinsky ei märkagi Kailast enne, kui Jaan üles on tõusnud ja põrandat mööda edasi hakkab sammuma. Ta pöörab ringi, varjates oma olukorda ja küsib järsult: „Mis te siin teete?“

Kui Jaan kohe vastust ei leia, pomiseb ta kannatamatult: „Noh?“

Jaani valdab kaastunne nagu hoog. Ta ei tea, kas see tuleb selle mehe ligidusest või millestki muust. Jaan tunneb kaasa, sest Skawinsky kärkivas kujus on midagi armetut,

ta hallisegane juus ja habe nõuavad nagu kaastunnet ja aukartust.

Jaan teeb instinktiivselt sammu Skawinsky poole ja kogeleb: „Mul on teist kahju, härra Skawinsky!“

Skawinskyt tabab see ütlus nagu mingi hoop, ta tõmbub nurka tagasi, suutmata äkki midagi vastata. Viimaks ta purskab: „Mis... Mis te ütlesite!“

„Mul on teist kahju härra Skawinsky!“ ütleb Jaan, nagu koolitunnis vastust korrares.

„Teil on minust kahju! Mi—s?! Ütlesite teie nii?“ hüüab Skawinsky ja lisab kähinal: „Minge ära! Minge ära! Minule ei ole vaja kaastunnet!“

Jaan pöördub nagu mehaaniliselt ja sammub ukse poole. Alles ukse juures taipab ta, et ta poleks pidanud siiski tulema. Hoone on tühi. Kummaliselt kõlavad täna Jaani raudatud saabaste sammud.

Kui Jaan tahab üle läve astuda, hüüab ootamatult Skawinsky: „Ma mõtlen — tulge, Kailas, täna õhtul minu poole! Te ju teate, tulge tagatrepist üles, koputage ja astuge sisse, ärge kartke! Teie olete siiski tubli poiss!“

Ilmar Talve

„Kes koolipoisi elu
ka natukene teab,
see vangipõlve pünaga
ta kohe kõrvu „seab“...“

Rahvasuust

Puunikerdus Zakopanest

MÕTTETIEIRII

HOIDUGE hädaohtlikust kalduvu-
sest, mis areneb kergesti inimese
juures, kelle aeg pole täielikult kas-
utatud. Tahan ütelda: Hoiduge loge-
lemisest! Juhtlause olgu: Hoc age!
Mida teil vaja teha, tehke kõhklemata!
Ja ärge järgnege oma lõbule enne, kui
te töö pole lõpetatud. Marsil olevas
rügemen dis satuvad tagumised read
tihti segadusse, kuna esimesed ei liigu
edasi ühtlaselt. Nii on ka tegevuses.
Kohustusi tuleb täita reeglipäraselt,
muidu kuhjuvad nad üksteisele.

Walter Scott

Geenius on püsivus. *Buffon*

Tehke nagu mina — näidake vastu-
pidavust! *George Stephenson*

Parim tarkus on mehine otsus.
Napoleon

Sõna „võimatu“ leidub vaid narri sõ-
nastikus. *Napoleon*

Ettepanekuid koolikorra uuendamiseks

(Tahab olla veste)

KÄTTE saanud möödunud kevadel oma atestaadi, olin väga pettunud. Ja isegi niivõrd rabatud, et ma hakkasin juurdlema selle olukorra üle, milles meie praegune õpilaspere teotseb. Pea täis uusi revolutsioonilisi mõtteid, uinusin ka tolle õnnetu päeva õhtul magama. Minu kõrge mõttelend ei hääbunud magadeski, vaid tõusis üha kõrgemale ja kõrgemale.

Nüüd pean oma kohustuseks kõigile pajatada sellest, mida läbi elasin oma mõttekujutluses tol ööl. Tumedaks on jäänud küll miljöö, milles teotsesin, kuid arvatavasti leidis see aset ühel õpilaspere koosolekul, kus palusin enesele sõna ja pidasin maha järgneva kõne:

— Elu edeneb kiires tempos, püstitades uusi nõudeid ja lõhkudes maha vanu, ebakõlblikke traditsioone. Heites pilgu kooliellu, märkame, kui võrd konservatiivne on see võrreldes teiste aladega. Seepärast oleks õieti viimane aeg parandada ja muuta juba ajast ja arust läinud koolikorda.

Esitan mitmesuguseid ettepanekuid, mille läbiviimiseks õpilaskond üksi on võimetu.

1. Vanima klassi õpilastele võimaldada igal hommikul akadeemiline veerand.

2. Katsete ja eksamite asemel kõik õpilased viia üle järgmisse klassi, eeskujuks võttes vastavat korraldust Inglismaal.

3. Saksa, inglise ja prantsuse keele tunnid paigutada õppekavva valitavate ainetena.

4. Õpetajailt õigus ära võtta numbrite panemiseks, mis on alla 3— (vaevalt rahuldav).

5. Matemaatiliste ainete asemel esikohale tõsta võimlemine, laulmine ja usuõpetus, ning vahetundide kestust ja arvu suurendada õppeainete arvel.

6. Teatevihku igasuguste märkuste kirjutamine kõigil õpetajail ära keelata. Kui just tingimata midagi sellesarnast tahetakse kirjutada, siis võib seda tähendada mõnede lehekesele, mis tunni möödumisel antakse kooliteenrile kooli-ruumide soojendamise otstarbeks. Seega saavutatakse äärmine kokkuvõtte puude tarvitamises.

7. Õpetajail keelata vahetunni ajal koridoris liikumine. Kui liikumiseks tekib eriline vajadus, siis on selleks otstarbeks saal, mis parajasti kõik õpetajad ära mahutab.

8. Ka küsimissüsteem on puudulik. Siin saavutatakse palju, kui igale õpilasele ette teatada: 1) küsimisaeg, 2) missugune § või peatükk, ja 3) põhjus, mis pärast küsitakse, sest tihti juhtub nii, et õpetaja küsib mõnda õpilast mitu korda, ilma et erilist põhjust selleks oleks.

9. Kella helisemisel peab tund otsekohe lõppema ja õpetaja viivitamata välja tõttama, sest: 1) klassi on vaja tuulutada, ja 2) mõnel õpilasel on ettevalmistusi järgmiseks tunniks, mida tal õpetaja juuresolekul piinlik on teha.

10. Kuna teatavasti mõned tunnid on õhtupoolikul ja nende paigutamine ennelõunasesse kavasse on võimatu, siis võiks ühtluse ja intensiivsuse mõttes ka teised tunnid õhtupoolikul ära pidada.

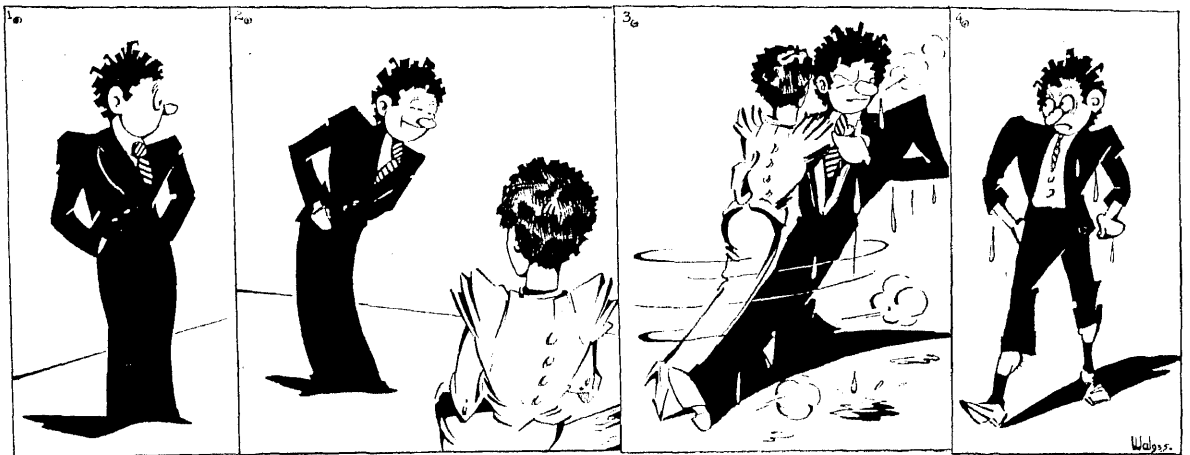
11. Klassidesse paigutada Türgimaa eeskujul pehme mööbel, et ära hoida riiete enneaegset kulumist. Praeguste pinkide halb külg avaldub ilmselt kangema soo esindajate juures, kelle püksid juba lühikese aja järele Moosese palge sarnaselt läikima hakkavad. See uuendus soodustab ka õpilastele mugavustunde arendamist, mida pärastises elus väga vajatakse.

Riigikaitse õppuste eripäevadel

„Piikali!...“

Tantsukeerises

12. Kevadel, kui ilmad on väga meelitavad ja päikesepaistelised, on juba huimaansuse põhimõttel lubamatu õpilasi piinata klassis istumisega, vaid korraldatagu väikesi ekskursioone linna ilu ja elu-olu vaatlemiseks ja lähemaks tundmaõppimiseks, kusjuures osavõtt neist pole kellelegi arusaadavalt sunduslik, vaid ainult soovitatav. Kes ei soovi osa võtta, võib koju kõndida, et puhata kooliväsimusest. Vastasel korral võib esineda juhtumeid, et õpilased ise oma heast tahtmisest võtavad mõningaid päevi nimetatud otstarbeks.

Nimetatud 12 punkti, võetuna meie koolikorda, tooksid kahtlemata suurima muudatuse meie senisesse kooliellu ja võib juba ette aimata, et koolitöö vabameelsemate vaadete ja voolude tõttu hulga paremaid tulemusi annaks kui seni.

Andres Juhanipoe

Keeleharrastajaile

Aforisme eesti keelest

EI ole ükskõik, milline keel on rahval. Sest sellest on vähe, et rahval oleks mingisugune keel... Nüüdsel ajal on vaja, et see keel oleks väärtuslik — rikas, painduv, ilus. Ainult siis on ta otstarbekohane ja võimeline olema rahvuskultuuri vahendiks ja rahvuslikuks aardeks, mida kalliks peetakse.

Igäuks, kes on huvitatud sellest, et Eesti areneks iseseisva kultuurihikuna ja kultuurirahvana, peab loomulikult tahtma, et eesti keel areneks väärtuslikuks keeleks ja rahvuslikuks aardeks, mida kalliks peetakse.

See, kes midagi ei taha teha eesti keele õppimise ja selle arendamise toetamise hääks, ei ole tõsine rahvuslane.

Ilma teatavate uuendusteta ei saa täiesti hääd eesti keelt.

Keel on rahva suurim omapärasus, ta hing. Rahvas kestab rahvusena niikaua kui tal on oma keel. Kaotab ta selle ja omandab võõra, siis muutub ta teise rahva osaks ja sulab sellesse.

Ainult siis väärrib rahvas olemasolu õigust, kui tal on rahvuskultuurilisi väärtusi, mille kadumisest oleks kahju. Tähtsaim rahvuskultuuriline aare on arenenud kirjakeel.

Pool tosinat uusi sõnu

nõme (genitiiv „nõmeda“) — teadmisteta, „tume“, võõrsõnaga ignonantne: „see õpilane on ajaloos väga nõme“. Sellest nimisõna **nõmedus** — teadmisteta olek, „tumedus“, ignorants: „nende nõmedus sel alal oli kohutav“. Võiks veel moodustada nimisõna **nõmik** — puudulike teadmistega isik, ignorant: „nad on täielised nõmikud. Sõna „nõme“ on juba korduvalt esinenud kirjanduses.

nõnge — kangekaelne: „nad panid sellele nõgesti vastu“; **nõngus** — kangekaelus; nõngetsema — kangekaelne olema, midagi kangekaelselt tegema: „ta nõngetses vaikida“. Ka sõna „nõnge“ on esinenud kirjanduses.

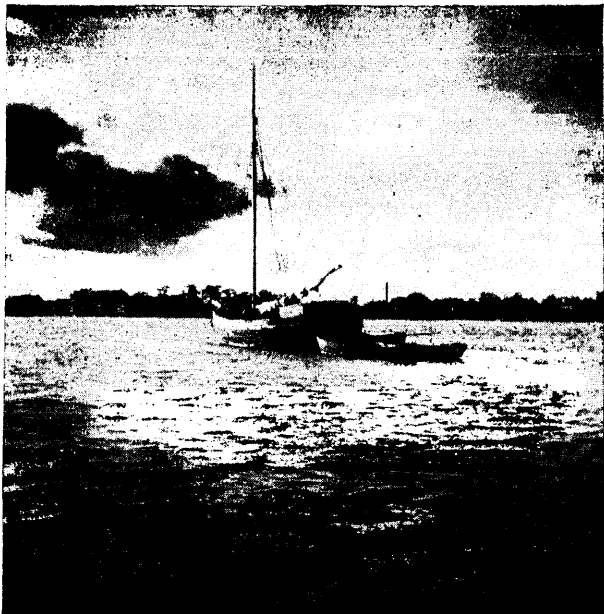
neimama — kätte maksuma: „seda solvamist otsustas ta temale neimata“; **neim** (genetiiv „neima“) — kättemaks: „selle neimaga ärritas ta veelgi rohkem oma vastast“. Kahest koosnev sõna „kätte maksuma“ on naiivne ja kohmakas ja vajab kindlasti asendamist omaette tüvisõnaga.

kaatma (kaadan) — korda saatma (harilikult midagi halba, näit. roima, viga, eksitust): „kui seda teed, siis kaadad roima; see mõrv on tema poolt kaadetud“. Kuna „kaatma“ tähendab millegi halva kordasaatmist, siis ei sobi ütelda: „ta kaatis selle vägiteo“, vaid siin on parem ütelda „ta sooritas“ või „ta saatis korda selle vägiteo“. Sõna „kaatma“ on esinenud kirjanduses.

süüme — südametunnistus: „ta süüme ei ole mitte täiesti puhast“, „ta oma süüme ei teinud talle mingeid etteheiteid“. **Süüme piin** — südametunnistusepiin: „pärast selle teo kaatmist kannatas ta kangeid süüme piinu.“ Sõnast „süüme“ võib veel moodustada omadussõna **süümekas** — südametunnistuse kohaselt hoollega tehtud, kohusetruu: „oma kohuseid ja ülesandeid täitis ta väga süümekalt. Sõna „süüme“ on esinenud kirjanduses.

terk (genet. „terga“) — terav ots, teravik: „oda terk oli otsast ära murdunud“. Sõna „terk“ on liihendamise teel saadud sõnast „teravik“, mis selle mõiste jaoks tundub liiga pikana.

Johannes Aavik

Riviera — Nizza rand

KALJU AHVEN
Räpina aianduskeskk.

Aedniku kiri sõbrale

Armas sõber!

Kirjutan sulle siit kodunurmedelt mõne sõnakese. Sa tahtsid kogu aeg, et ma sulle midagi kirjutaksin, ja nüüd on selleks sobiv juhus. Jutustan sulle ühest juhtumist, mis leidis aset alles eile. See oli nii:

Eile, minnes jõe ääre kalale, nägin sääl toredat *euchardiumi*¹, kelle tore *cheirantus*² lehvits lõbusasti tuules. Ta polnud mitte *officinalis*³ inimene, ei, temas oli hoopis midagi iseäralikku. *Rudbeckia bicolor*⁴, mis tal peas oli ja jalas olevad *Cypripedium calceolus*⁵ andsid ta näole mingi toreda inglise välimuse. Kuid usun, et mõni tore *fritillaria*⁶ või *pirola uniflora*⁷ sobiks talle rohkem. Teda nähes hakkas nagu mingi *campanula*⁸ mul hinges helisema.

Me nägime teineteist vaid hetke, siis ta lahkus. Täna kohtasin teda *priimulas*⁹. Ma tahtsin talle midagi ütelda, kuid ta pöördus ja lahkus külmalt. Vaid vaevu suutsin ma tasa järele hüüda: „*Myosotis!*“¹⁰ Kuid ta naeratas pilkavalt.

Ma usun, minu *dicentra*¹¹ ei suuda seda üle elada, mu *clematis songarica*¹² on purunemas.

Ja mu *viola tricolor maxima*¹³, kes sellest kuulis, oli väga pahane ja käskis mul jälle ausse tõsta minu rinnas närtsinud *gaillardiat*¹⁴, tead, seda, kellega ma abielluma pidin.

Sinu kurb sõber

Enn.

1) kaunitar 2) kuldak 3) harilik 4) päevakübar 5) kuldking 6) keisrikroon 7) kuningakübar 8) kelluke
9) nurmenukk 10) pea meeles mind 11) murtud süda 12) elulõng 13) võorasema 14) mõrsjalill.

Minu töötuba

KAMBRIKE, kus nende ridade kirjutaja veedab oma tööpäevast kaaluvaima osa, asetseb Tartu linna piirimaadel Emajõe poole suunduva porise tänavakese ääres, millele miskipärast on antud selline kaalukas nimi nagu Tolstoi. Maja sisaldab neli korterit, milles igas elutseb üks või mitu koolinoort.

Ainuke trefnerist selles kambas uurib oma „kapsaid“ toas, mis asetseb maja põhjapoolses otsas teisel korral. See tuba oma igati õpilaspärase sisustusega on kõigile kirjeldavate kalduvustega sulejüngritele ikka ja alati olnud tänuväärseks lahkamisobjektiks. Ta väärrib kindlasti seda, et temaga teha tuttavaks ka laiemaid hulki, sest üldsusel peab olema teada, milline ühe õpilase töötuba mitte ei pea olema!

Juba tупpa sisenemisel tuleb näidata mõningaid füüsilisi võimeid, et läbistada laialehelise kummipuu oksade salapärasest rägas-tikk. Siis jõutakse piklikku tупpa, mis tulvil igasuguseid kirjeldamisväärseid. Uksest vasakul asetseb kirjutuslaud, mis pealiskaudsel vaatlusel näib olevat neljajalgne, kuid tegelikult on ainult kolme ja poole „jäsemega“, kuna ühele on kavalal kombel külge opereeritud võõrkeha — vana toolijalg, et alatasa töökoorma all ägisev laud suudaks vastu panna tungile maa poole. Pikaajaliste katsetustega ongi jõutud nii kaugele, et ümberminekuid tuleb ette vaid umbes kord nädalas.

Lauda katab roheline lauapaber, mida eksootiliselt kireva ornamendina katab siniste ja punaste tindiplekkide müriaad. Laua ühes tagaservas asetseb raamatute virm, teist nurka katab vihikute lasu.

„Tervislikel“ põhjusil asetsevad selle hunniku tipul ajaloo, eesti ja inglise keele vihikud, kuna ladina keele, matemaatika jms. vihke ja klassitöölehti tuleb otsida märksa madalamalt.

Käesolev kooliaasta on olnud niivõrd õnnelik, et veel võib seinä najal uhkesti püsti seista sinikaaneline teatevihk, kuid olen kurval veendumusel, et ta varem või hiljem peab jäljetult kaduma kuhugi sahtlite sügavusse, kui ta keskmisele lehepaarile ilmub mingi kurjakuulutatav sentents. Rasked päevad

on siis koolitöö vaheaajal, kui tuleb minna kõrge kohtu ette aru andma sellest, mis tehtud, ja veel rohkem sellest, mis tegemata jäetud, ja alandlikult paluda mõningaid allkirju.

Laua kohal asetseb suur C. R. Jakobsoni pilt, mis omal ajal välja lõigatud mõne aja-lehe kalendrist. Selle külgedel asetsesid kaugemas minevikus ajalooliste piltpostkaartide seeriad (ajalugu nimelt on üks nende ridade kirjutaja paljudest nõrkustest), kuid pika-peale kogunes neid liiga palju ja nad muut-sid seinä liiga kirjuks, nii et tuli nende ühätäienev kogu pista lihtselt albumi vahele. Mälestusena nendest on aga seinäs loendamatu arv nõpsiauke.

Sahtel on selle uurijaile nagu läbimatu džungel, millest suurema osa moodustavad vanade „Eesti Spordilehtede“ virmad ja nende vahel vanade brošüüride kaaned, üksikuid lehti, mõningaid pilte jms. Mõnikord eksivad selle kaose sekka ka populaarsed juttude-seeriad, mida tavatsen laenata oma kaasvõitlejalt, nagu „Heinrich Anton Leichtweiss, julge salakütt ja röövel“, „Rinaldo Rinaldiini“ ja muudki. Seepärast ei maksa aga veel oletada, et ses toas loetakse ainult sääraseid kirjandustooteid, mida eesti rahva moraalselt kõrgemal tasemel olev osa nimetab negatiivse väärtusega „kergeks“ literatuuriks. Et lugu kaugeltki pole nii, seda tõendab toa teisel küljel asetsev raamaturiid, millel asetseb 321-liikmeline raamatukogu ja lisaks mõni kaustik kah sama ala järele lõhnava sisuga.

Riidil taga asetseb hallikassiniseist kahhelkividest ahi, mille tähtsaimaks osaks võib lugeda ahjukappi. Seal puhkab peagu igavest und riigikaitse dress ehk — nagu oli ta nimetus mõne päeva eest fikseeritud kooli uksele kinnitatud sedelil — riigikaitse alariietus. Selle all peitub naelkingade paar, mida kodused esialgsel vaatlemisel pidasid märke-ronimise-saapaiks.

Õppetöö negatiivsete tulemuste kalmistuks võib pidada ahjupealset, mis koduseile väikesile revidendele on ihaldatavaks maiuspalaks.

Toa tagaosa täidab suur voodi, mille all vennalikus kooskõlas puhkavad kaks säärast vastandit, nagu isa viid ja minu aastate jooksul mitmest veest ja maast läbikäinud

jalgpall, mis nüüd luitununa ja kulupäisena puhkab noorusaastate väsimust.

Järgnevad esemed selles toas ei kuulu enam mulle, nagu näiteks isa raamatukapp ja kirjutuslaud, mis täidavad selle isenesest väga ruumika toa suurema osa.

Koolitöös hädavajalikud rekvisiidid — pliiaatsid, sulepead jne. puhkavad tavaliselt vanas mapis, mille minu poolt määratud asukoht on õieti laua all, kuid kodune valitsus tõstab selle ikka konksule seinas.

Liikuvast inventarist satub mu tuppa sageli malelaud malenditega, kuid nüüd näeb teda üha harvemini, sest olen tüdinud alatasa valmistamast oma vastaseile rõõmsaid päevi.

See olekski peagu kõik. Avameelselt olen talutanud oma vana iridinoidsulge toll-tollilt läbi oma töötoa ja paljastanud selle head ja vead nii objektiivselt kui vähegi suutsin. Tean liigagi hästi, et selle kambriga pole lugu kaugeltki nii, nagu ta olema peaks, kuid kahjuks ei leidu ka läheduses ühtki säärast positiivset õpilastüüpi, kellelt saaks võtta eeskujut. Jään abi lootma eeskätt käesolevalt kirjandilt, sest praegune aasta on meie klassi rikastanud kaasvõitlejatega, kelle jälgedes käimine ja kelle õpetuste lugemine kindlasti viib ikka lähemale õpilase ideaalile. Raske on see mul kindlasti, kuid — per aspera ad astra!

Selleks soovin enesele palju jõudu ja edu!

Ulo Kondap

Toimetuse Kirjakast

Kummalised kaastööd

AJAKIRJA toimetuse kirjakast on nüüd suguseks kohaks, kuhu kokku tuleb iga-aastane materjali. Harilikult iga uus päev toob õpilaste sulesünnitusi niihästi proosa kui ka luule valdkonnast. Peab märkima, et kaastööhuvilisi õpilasi on palju, neid aga, kelle tööd lähevad „läbi sõela“, on väga vähe.

On tavaline nähe, et artiklid ja jutukesed on nõrgad, luuletustes esitatud aine kulunud ja vorminõuded tihtipeale täitmata jäetud, kuid tuleb ette ka teissuguseid kaastöid. Kummalised kaastööd — võiksime neid nimetada.

Millise üldpildi need kaastööd annavad ja kui võrd ja kuidas (millisel otstarbel) nad ajakirjas avaldamiseks sünnivad, sellest alljärgnevad katkendid.

Üks luuletus, pealkirjaga „Minu kodu“, läheb nii:

„Ema vara üles tõuseb,
 ajab karjapoisi ka,
 sulast põllul' minna käseb
 kartulvagu ajama.
 Isa hob'se ette paneb,
 viljakotid peale laob...“

Siin on äärmise pealiskaudsuse ja vemmälvõõrsitamise juures jäetud sõnadest silmapaistvalt, otse lubamatult palju, tähti vahele: „põllul“, „kartulvagu“, otse kuulmata on: „hob'se“. Luuletaja enesekriitika peab olema kaunis nõrk, arvates, et säärane kaastöö luuletusena ilmumist väärhib.

Palju „targemad“ ei ole ka järgmised laulud:

„Oli klassitöö,
 see raske töö,
 nüüd vihud käes,
 nõrgad sees.
 Isa vaatab prillid ees,
 ema nutab silma vees.
 Köster ütleb see on mees
 kellel pole vigu sees.“

Siis luuletusest „Lambakarjus“:

„Kui varajasel tunnil
 mind ema hellalt sunnib:
 „Nüüd kari ruttu metsa!
 Kas tõused või ta'ad vitsa?
 Siis üles aja ruttu,
 ei loe, et tahad „tuttu“.
 Vaid piima-leiba võta
 ja ruttu välja tõtta.“

„Vabaduse päevaks“ läheb ka tavaliste riimide „töös, võös“ ja krobeliste kirjavigade saatel:

„Kakskümmend aastat pole pikk,
 me riigi ehitavas töös,
 kadunud aheldud orja videvik,
 muiste raskuste võös.“

Palju paremaid tulemusi ei anna ka üleliigne „kotkalend“:

„Kõrgele juhib meid abituriumi lend.
 Kauged ja piiritud on abituriumi vaated.
 Suured ja õilsad on nooruse aated.
 Abituriumis kotkana igauks tunneb end.“

Kui nende luuletustega asi siiski on enam-vähem korras, siis hoopis kummalisem on lugu proosaga. Vahest tõesti võid sattuda niisugusele asjale, millega midagi peale ei oska hakata: isegi paberikorvi jaoks on mõni pala liiga eriskummaline!

Nii näiteks lugu „Ahasveeruse sammastik“, „Esimene ja ainus peatükk“, nagu autor ise nimetab:

„Nägin meeles Ahasveeruse sammastikku, see oli kõrgemal sileda maa pinnast, ka kuidagi varjus, kõle ja hirmutavalt kole, sest seai, on mida pean teile seletama temast, kuigi tas midagi ilusat pole, ainult viletsate lehamispaigad mädahaavust määr-dunud kvisammaste vahel, kust kuulduv kui koerte ähvardavat urinat. Virgalt nad valvavad omi maiseid jääneid, korraliku keha jääneid, neid nad seni on hoidnud kivide jaheduses, palju ulgunud ja urisenud pikkades hirmutavates varjudes neile vahtides, ja neid seal varjudes...“

Kolmandaks tulgu „kummaliste“ sarjas vaatluse alla kaaskirjad toimetusele. Ka siin on vastav „kultuur“ mõnikord üsna kõrge.

Eeltoodud pika ja „kaasakiskuva“ algusega jutustuse autor kirjutab:

„Saadan uut kaastööd, sest säärast „kirjutamist“ leidub mul kodus üsna palju, ja kui on rohkem, võib valida. Iseäranis tähtis on „Ahasveeruse sammastik“...“

Pole ka midagi parata, kui toimetusele saabub kiri kaardil, mille teisele küljele on trükitud „Tango Notturmo“ sõnad: „Kui õrnalt läbi öö...“ jne.

Finaalmaterjaliks aga olgu kiri, mille saatja oli ühe provintskooli naisabiturient.

Lp. toimetus!

Saadan paar luuletist. Palun paigutage nad ühele leheveerule kogupäälkirja alla „Kaks sonetti“. Nägin nendega hirmsat vaeva terve nädal — te ei aima, kui raske on leida riime! Loodan, et nad kindlasti pääsevad selle semestri esimesse nr-sse, muidu nad ju jäävad maha ajast ja arust. Tuletan teile taas järjekordselt meelde, et on surmani valus näha igas nr-s vaid Tallinna—Tartu—Pärnu—Viljandi—Narva õpilaste töid. Petserist — mitte ainustki! Just seepärast palun ruumi oma nädalasele vaevale. See oli hirmus aeg, ent mida kõik ei ohverdata oma kooli eest! Also — loodan!

Kõige austusega

N. N., muide värske abiturient.

Nii on lood. Toimetuse töö on kahtlemata vaheldusrohkem „igasuguse“ kaastöö puhul, kuid soovitamam oleks siiski, kui kõik saadetav vastaks 100% tarbe, ilu, hea tooni, maitse ja korrektsuse nõuetele.

Muidugi ei ole nende kaastöödega veel midagi katki, isegi kaaskirjad toimetusele on omal viisil „rõõmustavad“, kuid oleks tulevikus siiski hea, kui käesolevast kirjutusest tehakse mõnesuguseid järeldusi ja võetakse õppust.

Siis kaoks vahest ka edaspidi tarvidus kirjutada pealkirja all: „Kummalised kaastööd“.

Toimetuse Kirjakaast

Luuletaja Villem Grünthal
Ridala lastega mererannas

Lapsed . . .

RÕKEB NÄITUS

RAHVUSVAHELISE õpilaste Kirjavahe-tuse Büroo poolt oli korraldatud Tallinna Tütarlaste Kommertsikooli ruumes 28. kuni 30. aprillini näitus rahvusvahelise kirjavahetuse alalt.

Esitatud diagrammidest selgus, et büroo tegevus on hargnenud koolide kaudu üle riigi, ja õpilasi, kes võtavad osa kirjavahetusest välismaaga, on üle mitme saja.

Tihedaim on kirjavahetuse-kontakt muidugi hõimumaade Soome ja Ungariga, edasi järgnevad U.S.A. ja teised riigid. Ka välis-eestlastega on kontakt loodud.

Näitust külastas kolme päeva jooksul üle tuhande külalise, kelledest valdav enamus olid muidugi õpilased ise.

Näituse organiseerijaina ja hea kordamineku eest hoolitsejaina tuleks nimetada õpetajaid: prl. Helmi Metsavahi Tüt. Kommertsikoolist, pr. Vanda Zelinsky J. Vestholmi gümnaasiumist, prl. Juta Lender E. Lenderi gümnaasiumist, hr. Leopold Kivimägi Poegl. Kommertsikoolist, hr. Paul Hinnov J. Vestholmi gümnaasiumist ja hr. Gabriel Debouté Prantsuse Lütseumist.

SIIDIUSSII KASVANDUS

NAGU luupainaja raske käpp vajus üle minu viha Võru linna venekeelsete siltide pärast. See viha püsis isegi siis, mil ma juba oma jalatalla põhjad vankrist upitasin Juhkamite esiisade pinnale, ja oma veart Marile pidasin umbes järgmise loengu: „Vaata nüüd, mispärast sealihha hinnad vajuvad, linaseeme peagu üldse enam linnaviimist ei maksa ja kalkunit su vankris ainult kõõrdi vahitakse, selles oled kindlasti sina süüdi...“

„M-iis, m-iina?!“, kisendas Mari ja seadis käed puusa ning asus starti.

„Ega mina seda tea,“ kergitasin tooni. „Kui sa kord ausa mehe abikaasa oled, siis anna nõu, kust seda raha saaks, mida maksa poolakale ja Vidrikule, kel on asja laadale?“

„Jäta seda lakkumist vähembaks, siis pole rahast puudu. See oled puha sina, kelle pärast seitungis saisi, et juumine muudkui tõuses ja ega päev pandas vastsile monopolele nukakive...“

Kuna mina ikka olen täisverd meesterahvas, noh, siis läks säherduseks rehnutipidamiseks Juhkamite murul, et näljased pörsadki pidasid tarvilikuks pererahva kisa kõrval vaikida, sest need poleks niikuinii üle jaksanud hõisata.

Ja vaata, just selle kõige magusama vastastikuse krohvimise kohal avanes aiavärv ning õuele ilmusid kuus tõmmuverd inimest. Tulid teised nagu vaaraod, silmad pisut vidukil ja laususid seesugused sõnad, mida eales varem pole häälitsetud Juhkamite krundil.

„Uih-aiih,“ karjatas Mari, „neo umma jo inimesesüüja!“ ja punus majja.

Ent tõmmu mees koputas rusikaga vastu kõmisevat rinnakorvi ja lausus tolles neetud venes: „Japonets!“

„Kõnele riigi keelt, prohvus!“ käratasin.

Aga teine ajas suu ammuli ja ütles ainsa sõna: „Golot!“ Mis sa võõra inimesega ikka teed, kui ei taha lätlane olla. Kraapisin siis oma „po russki“ tagavara välja ja hakkasin nn. jaapanlastega rahvusvahelisi suhteid looma, kus selgus mu suureks jahmatuseks, et just need kauge-ida vennikesed on saabunud selleks siia, et asutada Juhkamitele kullauku, s. t. oopiumi, tubaka ja siidivaglakeste

kasvandust. Ja mis siis enam loeb liha- või linahinna langus, kui hakkad sakstele siidi kasvatama ja müüma? Nihuke asi juba hinnas ei lange?!

Rääkisin lugu Marile, kuid see heitus murest: „Aga mis neile lauale panna? Mine tea, võõras rahvas, tahavad midagi rohutirtsu või lehekonna poolist...?“

Lõpuks leppisime kokku, et piim, või, praetud munad ja mesi peaks istuma isegi idamaistele härrastele. Ja istuski. Mari kohe ei tundnud vahet teha puhaste ja jaapanlaste poolt tarvitatud nõude vahel. Nõu-lakkumise kunst näikse neil mail kõrgel järjel seisvat.

Pärast einet selgitas jaapanlaskamp mulle oma kava: tuleval kevadel lüüakse Juhkamitel lahti oopiumi, siidivaglakeste ning teiste peenemate taime- ja loomariigi saaduste kasvandus. Võrust tõmmatakse kohe raudteerööbaste paar tallu ja arvake — ettevõtte peadirektori ei saa keegi muu, kui mina ise — Juhan. Einoh, mis miljoneid viga valitseda!

Kui nüüd japid olid elanud ja talus olnud, siis ütlesid ühel päeval: „Jeenid pole veel Tokiost perale jõudnud. Sõjaaeg. Ehk mister peremees teeb pisut laenu?“

Kus sa siis heategijaile keelata saad. Sulane Vidrik, hea inimene, laenas ka omad talule pandud seeklid lisaks, sest kohe alla 500 krooni ei passinud teistele andagi...

Siis ühel päeval olid japid kadunud nagu tina tuhka.

Läks päev, läks teine, aga kolmas päev ei läinudki enam kõigi päevade tavalist minemist, sest tallu sõitsid politseimehed ja mulle kallale: „Mis sina, Juhan, oled kampa lõõnud kahtlaste jaapanlaste-spiioonidega, hangeldad oopiumiga ning toetad oma rahaga tontteabkust pärit sulikute ettevõtmisi...?“

Küll ma seletasin ja vandusin, küll kinnitas Mari ja töötas Vidrik, et ma olin ses asjas süütu nagu utetall, aga kus politseid, nattipidi kinni ja haidaa! Võru türmi tõid ülekuulamiseks ja, ma arvan, teistele hirmutuseks ka, et iga maanteelt tulnuga ei maksa ikka kampa lüüa ning oopiumi kasvatama hakata. Aga, kas ja kunas ma oma ning Vidriku rahakest näen, palgehigis kokkuteenitud kopikakesi?!

Voldemar Kana

Ujumisest ja uppuja päästmisest

UJUMINE on tähtis spordiala meie kehalises kasvatuses. Kuna meil puuduvad head sisebasseinid ja suvine ujumisvõimalus on liiga lühike, siis on ujumine jäänud kaunis tagaplaanile meie kooles ja üldises kehalises kasvatuses. Vastandina võiks tuua teisi riike (Ameerika, Inglismaa, Saksamaa jne.), kus ujumisele on juhitud eriti suurt tähelepanu ja kus isegi õpilastele on ujumine tehtud sunduslikuks. Juba puhttervishoidlikust seisukohast on ujumine tarvilik. Kurb on aga asjaolu, et meie väikeses riigis upub iga aasta keskmiselt ligi 100 inimest ujumise mitteoskamise tõttu. Põhjused, mis viivad inimese uppumissurma, peaksid juba varakult olema igale selged. Õpilastele peaks selgeks tehtama ujumise õppimise vajadus, samuti ka uppuja päästmise oskus.

Kõike seda, nii ujumist kui ka uppujapääste võtteid, on võimalik enne kuival käte õppida. Kui mitte muud, siis korralikku kunstliku hingamise võtet peaks iga õpilane oskama, mida ei kasutata üksi uppunu, vaid ka elektrilõõgist tabatu, suitsu või gaasi lämmatatu juures. Sageli kogenematud ja ärritatud isikud püüavad teha kunstlikku hingamist, kui selleks pole üldse vajadust. See on vajaline ainult juhul, kui õnnetu ei hinga, mida saame teada peegli või klaasi asetamisega õnnetu ninale.

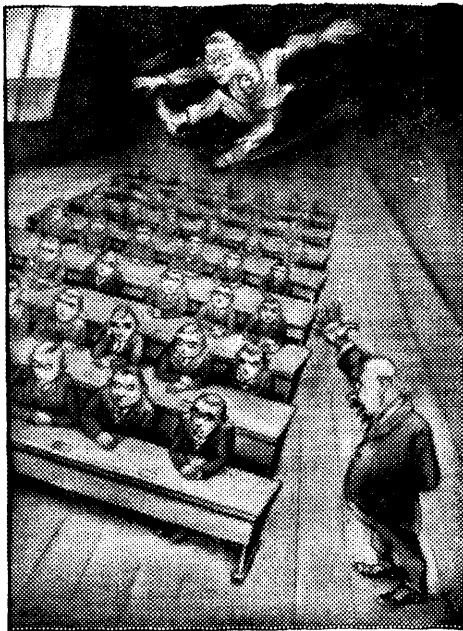
Esimeses järjekorras tuleks õnnetul puhastada nina ja suukoobas porist, siis asetada käsi küünarnukist kõverdatult pea alla, kusjuures pea peab olema nii, et see oleks vastu tuult. Nüüd tuleb alata kunstliku hingamisega. Kunstlikku hingamist tuleb teha niikaua, kuni arst selle jätkamise mõtteks tunnistab. Kui on alustatud elustusvõtetega, tuleb teisel juureruttajal vabastada õnnetu pinguliolevaist rõivaist. Kui jõuab kohale rohkem inimesi, saadetakse üks arsti ja teine soojade pudelite, tekkide, kuuma tee (kohvi) ja nuuskiirituse järele. Kolmas pannakse puhastama täielikult õnnetu suud, liigutama keelt, andma nuusutada nuuskiiritust, hõõruda jäsemeid ja keha. Õnnetu tuleb hoida soojas ja enne hingamahakamist ei tohi anda mingisuguseid vedelikke suu kaudu. Ükski neist tegevusist ei tohi takistada kunstliku hingamise käiku. Alles siis, kui on saavutatud normaalne hingamine, võib õnnetut ära viia, aga mitte tal enesel lasta minna, kuna sel juhul võiks õnnetut tabada südamenõrkus.

Eespoolmainitu oleks vaid pealiskaudne näpunäide kunstliku hingamise kohta. Et aga ära hoida õnnetusi vees, tuleb vaid esmaajoones õppida ujuma ja siis uppunut päästma ning abi andma vees ja maal.

„Peamurdmist“

neile, kes seda soovivad.

Missugused on nende piltide allkirjad?

TOIMETUS: Tegevtoimetaja: Robert Rebas. Vastutav toimetaja: Oskar Parlo.

Toimetuse nõukogu: Aleksis Kuusik, Johannes Aavik, Henno Jänes, Helene Tamverk, Elmar Etverk. Ajakirja toimkonnad: igas gümnaasiumis kolm (keskkoolis kaks) õpilasesindajat + õpetaja.

VÄLJAANDJA: Eesti Keskkooliõpetajate Kogu. Ajakiri ilmub kord kuus. Üksiknr. hind 25 snt., aastak. 2 kr. Toimetuse ja talituse aadress: „Tuleviku Rajad“, Tatari 21-a, Tallinn (tel. 444-81). EKESKO posti jooksev arve nr. 781.

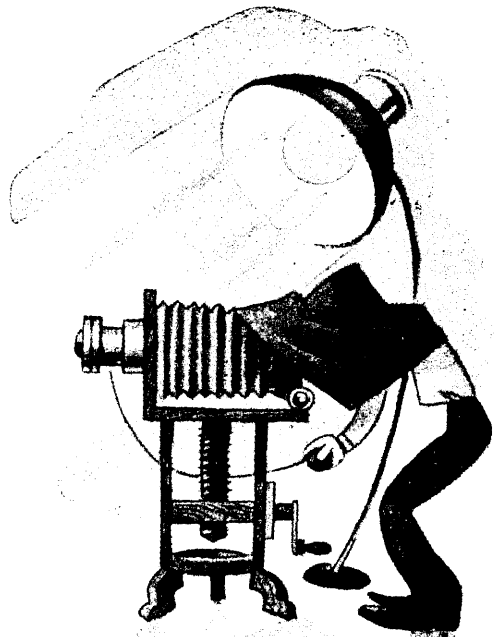
Trükkikoda „Estotrükk“ Tallinn, S. Karja 8. 1939.

Head
ja
kosutavat
suvepuhkust
tulevikuradalastele

soovib

TOIMETUS

ÜKS MEES OLI TALLINNAS...

LEHEPUU
JA TEINE TULI TARTUST!

Koos esitlevad ennast
N. NYLANDER & H. EGGERT
Moodsaim fotoateljée. Tallinn, Pikk 5, tel. 425-33

Reserveeritud

Noored!

*Austades emasid, rajate aluse
endi ja meie rahva püsivale edule!*

Rikkalik valik kingitusi emadele,
nahkesemeid jm.

K/m. Jüri Kodres

Tallinn, Viru 3 — Telefon 478-60

T R Ü K I K O D A

ESTOTRÜKK

TALLINN, SUUR KARJA 8

TELEFON 445-25

IGASUGUSED

TRÜKITÖÖD

MÕÕDUKAD HINNAD

Numbril hind 25 senti

Emadepäevaks

on kohaseim king raamat.

Mõilt saate kõikide kirjastuste raamatuid.

K-O. „RAHVAÜLIKOOL“

Tallinn, Harju 48, Pärnu mnt. 10